

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

42 årg

Nr 4 2010

Tema: Litteratur

TIDNINGEN HABARI

utges av
**SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN**

REDAKTION e-post: habari@svetan.org

Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55, mobil 0705 85 23 10
Friherregatan 133, 165 58 Hässelby

Göran Berleen tel 08-583 57301, mobil 073 976 1862

Erik Janson tel 08-6697739

Eva Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0702 11 98 68

Sten Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59

Folke Strömberg tel 08-91 73 27, mobil 0706 91 73 06
Årstavägen 113, 120 58 Årsta

PRISUPPGIFTER 2010

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	300 kr
Familjemedlem exkl HABARI	50 kr
Ungdomsmedlemskap	150 kr
Prenumeration HABARI	250 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på SVETANs postgiro 35 95 50-1
– ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

4/99 Media, Skulptörskolan	2/05 Forskning
1/00 Nyerere, Barbro, Utbildning	3/05 Konst och kultur
2/00 Tanzaniabilden, Förlag	4/05 Demokrati och utveckling
3/00 AIDS, Utbildning, Resor	1/06 Lake Victoria, ny regering mm
4/00 Mama Barbros skola, Litteratur	2/06 Alkohol
1/01 Dar es Salaam	3/06 Kvinnors villkor
2/01 Zanzibar	4/06 Utbildning
3/01 Utbildning, AIDS, Zanzibar	1/07 Swahilikulturen
4/01 Swahili	2/07 Jordbruk
1/02 Uhuru 40år, JOHA, skulptörproj	3/07 Investeringspolitik mm
2/02 AIDS, IT, JOHA Trust	4/07 Flyktingar
3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård	1/08 Tumaini, snidade dörrar mm
4/02 Slavrutten, ekonomisk reform	2/08 Bildkonst
1/03 Lake Victoria med kringområde	3/08 Kina, NAI, Zanzibar mm
2/03 Kilimanjaro	4/08 Makondeskulptur, Kina, WIOMSA
3/03 Stödorganisationer, Tingatinga	1/09 SVETAN 40 ÅR
4/03 Urbanisering	2/09 Parlör, politiska makten, slaveri
1/04 Lokala språk och kulturer	3/09 Biståndshist., Tumaini, livshist.
2/04 Musik	4/09 Klimat och energi
3/04 Gruvnäringen	1/10 Musik
4/04 HIV / AIDS	2/10 Kibaha Education Center
1/05 Resor, turism	3/10 Hälsa

Omslag: Petra Szabo och Elieshi Lema, två av de många författare som skriver om Afrika och som var med på bokmässan i Göteborg i september.

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Myran Grafiska, Varberg 2010, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 4/2010

SVETAN

www.svetan.org

BOX 22003
104 22 STOCKHOLM

e-post: info@svetan.org

Organisationsnummer
802006-3635

STYRELSE

e-post: styrelsen@svetan.org

Fredrik Gladh, ordförande
tel 08 - 647 08 87

Jon-Erik Rehn, vice ordförande
tel 018 - 38 13 21

Harriet Rehn, sekreterare
tel 018 - 38 13 21

Helena Stigsson, kassör
070 - 33 513 906

Lars Asker, ledamot, Habari

Carin Björkén, ledamot

**Sten Löfgren, suppleant,
Skulptörskolan**

Nestory Begasha, suppleant

*

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg
Storgatan 86, 903 33 UMEÅ
tel 090-12 97 92

Olle Wallin
Övermorjärv 14, 952 93 Kalix
tel mob 070-2255057

Torbjörn Klaesson
Lillmossev 49, 663 42 HAMMARÖ
tel 054-52 23 64

Rehema Prick
Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM
tel 0302-154 13

TANDALA c/o Bo Sahlée
Mariedalsv 56 E, 217 45 MALMÖ

*

STÖDPROJEKT

Skulptörskolan
Postgiro 465 9945-2

Projektkoordinator Sten Löfgren
E-post: sten@svetan.org

Tumaini Children's Center

Kontaktperson Katarina Beck-Friis
E-post: katarina.beck@comhem.se

*

Bagamoyo Sculpture School P O Box 89

Bagamoyo, Tanzania
E-post: bmsculpt02@hotmail.com

*

Tanzanias ambassad

tel 08-732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
E-post: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

ORDFÖRANDENS SPALT

För drygt en månad sedan valdes Kikwete om till Tanzanias president. Men årets valkampanj har skapat många frågetecken inför framtiden. Han fick 61 procent av rösterna. En sänkning från förra valets resultat på 80 procent. Oppositionen med Dr Slaa från Chadema i spetsen skapade en nervös spänning hos regeringspartiet CCM, som i slutdelen av kampanjen slängde in stora löften om multmiljardinvesteringar. Att resultatet för CCM sjunkit så trots en unik kampanjbudget på närmare 300 miljoner kronor visar på ett missnöje. En oroväckande utveckling är valdeltagandet. Endast 47 procent av de 20 miljoner registrerade väljarna kom till valurna. Det ställer frågor vad det kan bero på. Bristande tillit till rösträkningen? Rädsla för våld? Omoderna vallagar som försvårar röstning?

Missnöjesyttring?

En underliggande tendens att följa upp är om vi ser en ökad regionalisering? I regionen kring Viktoriasjön, Arusha och Moshi vann Chadema parlamentsplatser från många väl etablerade ministrar från CCM. Ett stort bakslag för Kikwete och regeringen. Här kommer det krävas stora reformer inom CCM för hantera den regionala delningen både inom partiet och i landet. Om den unga arbetslösa generationen som även omfattar högutbildade, inte får del av utvecklingen ökar deras frustration och tillit till staten Tanzania. UNDPs nya statistik i Human Development Index visar att 88 procent av befolk-

Svetan på Bokmässan

ningen i Tanzania lever i absolut fattigdom. Intressant är att om man också räknar in tillgång till viss social service som utbildning och vatten sjunker det till 65 procent. Om de fattiga har en service och upplever att den tillgången också försvinner ökar risken att de söker servicen och sina rättigheter från andra gruppidentiteter än politiska partier och staten, t.ex. en etnifiering av det politiska tänkandet. Därför är CCMs modernisering och reformering av stor vikt för hela landet. Även CHADEMA måste hantera detta. De får inte riskera att bli ett regionalt parti utan förtroende över hela landet. De har potentialen att vinna valet 2015, men det kräver också ansvar, undvikande av interna maktkamper och att de inte får en regional identitet.

Många är trötta på CCM och regeringspartiets hållning till korruptionen. Några höga befattningshavare har fått gå, men kommer sedan åter i affärslivet och har kvar sina rikedomar. Man ifrågasätter Kikwetes verkliga vilja att lösa och ställa till ansvar personer i de stora korruptionsskandaler som BAE radarinköp, Bank of Tanzania stöld och Richmond elaffär. Enligt en artikel i The Guardian kostar korruptionen i Tanzania 1/3 av landets totala budget. Om inte de ansvariga för korruptionen straffas ekonomiskt och politiskt, signalerar det till medborgarna att det är OK. Men det finns en viktig politisk framgång. På Zanzibar har de två stora partierna CCM och CUF redan innan valet skrivit under avtal om en maktindelning. De två presidentkandidaterna hyllade varandra efter valet och det var inga oroligheter som under tidigare val.

Ett stort tack till alla ni som bidragit till Svetans arbete under året. En alltid hårt arbetande Habariredaktion, en arbetsgrupp för Tumaini Children's center som håller kvar sitt starka engagemang när sifferexercisen i rapporter kräver sin tid. Ni som arbetar med att forma om skulptörskolan. En styrelse som vill skapa nya vägar för Svetan och alla ni andra som bidrar med insatser på bokmässan och andra evenemang.

Alla ni medlemmar som stödjer oss, sprider Habari, bidrar med tankar och synpunkter. Tillsammans kan vi vara ett starkt nätverk för att bidra till att fler kan engagera sig, får veta mer om Tanzania och bidra till utvecklingen i Tanzania. Tack!

Jag önskar er en riktig
God Jul och ett Gott Nytt År!

Fredrik Gladh

Årets bokmessa hade Afrika som tema. Svetan var med, vi hade en monter tillsammans med Färnebo folkhögskola, Birka folkhögskola, Karibuföreningen och Kvinnohögskolan. Från Svetan bemannades montern av Helena Stigson, Rehema Prick och undertecknad.

Jag hade som representant för Habari fått presskort och kände mig mycket betydelsefull. Montern var liten men fint inredd med foton, khangor och informationsmaterial. Svetans nya broschyr blev precis klar till mässan och dessutom fick de som var extra intresserade senaste numret av Habari. Och intresset var stort, mycket större än jag trott.

Många gamla tanzaniavänner var där och ville hellre berätta om sina egna afrikaäventyr än få information av oss som stod i montern. Många broschyrer och tidningar delades ut tillsammans med inbetalningskort. Vår monter hade en extra Tanzaniafläkt eftersom Färnebo hade en grupp ungdomar från Tanzania på besök som ofta var runt montern. Våra grannmontrar var inte lika välbesökta. Till vänster om oss fanns Tandläkare mot kärnkraft och mitt emot var Svenska Exlibrisföreningen samt Fornskriftsällskapet.

På väg till presidenten

Som press fick jag gå gratis på seminarierna om de inte var fullsatta. Nu i efterhand inser jag att jag borde ha planerat mina besök bättre. Det är så stort och omvälvande när man är där för första gången så man blir litet handlingsförlamad. Men jag lyssnade på Stig Holmqvist när han berättade om sin bok *På väg till presidenten*. Det mest spännande var när han berättade hur revolutionen på Zanzibar egentligen gick till. Den initierades av en ung kenyyan, John Okello som emellertid snabbt blev utmanövrerad. Stig var på Zanzibar strax efter revolutionen och satt på en restaurang och läste en bok av denne John Okello. Kyparna uppträdde artigt men avvaktande. Dagen därpå blev han utvisad från ön och fick först då klart för sig vilken roll Okello spelat under revolutionen. Vid det seminariet satt jag bredvid en reporter från SVT som berättade att Erika Bjerström ska åka till Tanzania i höst och göra reportage för Korrespondenterna, Rapport och Aktuellt.

Afrika – framtidens kontinent.

Jag lyssnade även på Richard Dowden som skrivit boken *Afrika – framtidens kontinent*. Han har levt och arbetat som

journalist i olika länder i Afrika under tre decennier. Nu vill han ge en annan bild av Afrika än den man oftast läser i tidningarna. Han lyfter fram människorna som de verkliga hjältarna och vittnar om att han aldrig i allt elände upplevt uppgivenhet och hopplöshet hos befolkningen. Boken är en modern nutidshistoria över den afrikanska kontinenten. Jag har köpt boken men ännu inte läst den.

Digitala böcker i mobilen

Jag lyssnade även på ett panelsamtal med författare från Nigeria, Kongo-Brazzaville, Sydafrika samt Kenya. Binyavanga Wainaina från Kenya har skrivit en satirisk text om den generaliserande bilden av en kontinent. Hans citat *"Ett speciellt tips till dig: solnedgångar och svältkatastrofer är bra"* var panelsamtalets rubrik. De flesta av författarna levde i exil och skrev på ett europeiskt språk – inte på sitt modersmål. Men böckerna handlar om deras hemländer. På frågan om de anpassar sitt innehåll till en västerländsk läsekrets var svaret ett rungende nej. Binyavanga tror att precis som med telefonin kommer Kenya att hoppa över en teknikera och gå direkt på digitala böcker. Han tror att mobiltelefonen kommer att bli ett viktigt redskap när det gäller att lyssna på böcker. En spännande tanke!

Förtrollad frukt

Sedan lyssnade jag naturligtvis på John Kilaka när han berättade om sin bok *Förtrollad frukt*. Mer om den på annan plats i tidningen. Det var mycket roligt att få vara med på detta evenemang där Afrika verkligen var i centrum. Jag är övertygad om att mässan har påverkat bilden av Afrika på ett positivt sätt för många svenskar – särskilt de som besökte mässan.

Eva Löfgren

Elieshi Lema

Till årets bokmässan var Elieshi Lema inbjuden både i egenskap av kulturpersonlighet, förläggare och författare av barn- och vuxenböcker. Hon deltog i ett antal program under själva bokmässan men hade också egna framträdanden i skolklasser mm – ett digert program med ca 30 framträdanden i fyra städer med allt från paneldebatter och författarframträdanden för en vuxenpublik till klassbesök för olika åldrar.

Upendo's Dream och andra barnböcker om könsroller

I Hagaskolan, Göteborg, hade barn i årskurs fyra förberett sig genom att läsa *Upendo's Dream* – den enda av Elieshis barnböcker som också finns översatt till engelska. Boken vann en utmärkelse 2004 och har fått stor uppmärksamhet. På YouTube kan man t o m hitta en tecknad version! Upendo är en flicka som drömmer om att få gå i skolan men hela tiden kommer det nya hinder i vägen – först har föräldrarna bara råd med skoluniform till lillebror, sen behövs Upendo hemma för att ta hand om lillasyster. Till slut tröttnar hon på att vänta och går till skolan för att be om hjälp. Slutet är öppet – det är inte självklart att Upendo får gå i skolan trots att hon så gärna vill.

Barnen hade haft diskussioner i grupp och var väldigt ivriga att få tala med Elieshi. De hade svårt att förstå att det var så svårt att få fram pengar, allt borde väl vara gratis? De reagerade också mot skillnaden mellan pojkar och flickor och Elieshi höll med – genom flickorna utbildar man hela familjen. Klassen diskuterade barnens rättigheter och Elieshi uppmanar barnen att utnyttja sina egna resurser, barn har stor makt och styrka.

sid 4 - Habari 4/2010

Elieshi Lema på Kvinnofolkhögskolan i Göteborg.

Hon berättade också om *Safari ya Prospa*, boken som hon skrev tillsammans med en norsk författare. Det är en spännande historia om en pojke som rövats bort av sin farmor för att ges till sin pappa. Tanzania är ett samhälle som vär-

derar pojkar högst och genom sina böcker vill Elieshi göra barnen medvetna om orättvisorna.

Ja, det är verkligen svårt att vara flicka i Tanzania – och det är värre när man vet att det inte behöver vara så.

Den senaste boken som kommer ut i höst handlar om gatubarn *In the Belly of Dar es Salaam*. Den har redan fått en utmärkelse "Burt Award". Att vara författare är ett ansvar, menar Elieshi, hon måste vara säker på att hon verkligen hjälper sina läsare. Hon skriver därför att hon vill ha förändring, för att nå ut med sina idéer. Frågor om barnens rättigheter är mycket viktiga.

Samma dag besöker vi också Kvinnohögskolan med vuxna elever och här berättar Elieshi mer om sina idéer bakom barnböckerna och om sitt engagemang för barns och kvinnors rättigheter.

Hon inleder med några bakgrundsfakta: I Tanzania lever 40 miljoner människor och av dem är hela 60 % unga. Läskunnigheten har minskat från toppnoteringen 94 % till ca 50 %. Det är stor brist på böcker i landet. Viktigast av allt är att skriva för barn och att ta ställning mot skadliga traditioner.

I *Mwendo* tar hon upp frågan om könsstympling. Hon är kritisk mot skolan som visserligen vill stoppa övergreppet men ändå inte gör någonting. Skolan ger ingen sexrådgivning varken till pojkar eller flickor. En faste i boken är den som får förklara menstruation mm. "Mkate Mtamu" (ung pojke/flicka) diskuterar oberoende kontra beroende, rikedom kontra fattigdom och hon betonar kvinnors betydelse. Männerna har blivit favoriserade så länge, nu är det kvinnornas tur.

Bränd jord

Romanen *Bränd jord* har blivit väldigt uppmärksammas både i Tanzania och i Sverige. Den handlar om Doreen, en ung kvinnlig lärare och hur hon upptäcker sig själv som kvinna. Hon lär sig också genom mammans erfarenheter, bra och dåliga. Patriarkatet är som en spindelväv, förklarar Elieshi, det förtrycker också männen. De tre olika männen i romanen speglar detta.

Det krävdes mod att skriva denna roman – det är svårt att vara författare när man skriver om sådant som folk inte vill höra, säger Elieshi. Att skriva öppenhet om erotik är också mycket vågat. Till skillnad mot manliga författare skildrar hon kvinnors känslor – inte utseende! Den kvinnotraditionella rollen kräver tacksamhet och underkastelse. Men kvinnor måste bestämma själva och ha kontroll över sin egen sexualitet. Elieshi vill ge mod genom sitt skrivande. Hon har skrivit ytterligare en vuxenroman men trots att hon har eget förlag har hon inte kunnat ge ut den av ekonomiska skäl. Manuskriptet har recenserats och många väntar på att boken skall komma ut.

Bokens framtid och läsfrämjande i Tanzania

I en paneldebatt om bokens framtid i Afrika talar hon om Afrika som en kontinent full av litteratur men fattig på böcker. Världsbanken ger stöd till läroböcker men inte till bibliotek eller läsfrämjande arbete. Det finns inte heller någon forskning på området. Alla i panelen talar om vikten av att väcka läslust genom nöjesläsning och att det är så viktigt med en egen inhemsk bokutgivning där böckerna också distribueras inom landet. Inom skolväsendet har afrikanska författare låg eller ingen status och litteraturstudier anses vara onyttiga.

I ett samtal om läsfrämjande arbete talar Elieshi om hur viktigt det är att hitta rätt metoder. Låt barnen vara pådrivande, inte de vuxna. Hon berättar om hur man låtit barnen skapa sina egna böcker. Förlaget E & D ligger bakom Soma-projektet som verkar i 15 områden i västra Tanzania för att bygga upp skolbibliotek och ge råd om hur man driver bibliotek, diskuterar genusfrågor och arbetar med läsaktiviteter och att samla in pengar till verksamheten. En utvärdering visade att kvalitén ökade och nu kan man inte längre säga att "vi har inte råd"!

Det är också viktigt att stödja småföretagarna i landet – 99 % av dem saknar kunskaper i företagande – böcker måste förmedla viktiga kunskaper som ger egenmakt.

Life skills

Vi besöker Bagarmossens bibliotek tillsammans för ett samtal och jag ställer några frågor om Elieshis böcker om *Life skills – livskunskap*. Jag har tidigare besökt ett mycket bra projekt som Röda Korset driver i Kilimanjaroregionen för att förebygga HIV/AIDS, drogmissbruk mm. När jag tog med de fyra böckerna blev ledarna mycket intresserade – detta var precis de böcker de behövde. Barnen var också ivriga att få läsa dem.

Den första heter *Jipende* och vill lära barn att tycka om sin kropp och hålla den ren. *Jilinde* handlar om att ta vara på sig själv, skydda sig mot faror. *Jijue* vill ge självkännet, den tar upp könsroller och egenmakt. *Jidhamini* vill lära barn att värdera sig själva, förstå sina rättigheter.

Kärlek x 21

Vi talar också om Elieshis novell *Vågat möte* i samlingen *Kärlek x 21*. Novellen beskriver ett kärleksmöte, ångande av erotik – men den handlar också om en ojämlig relation mellan en framgångsrik man och en ung ensamstående mamma.

Jag har läst novellen flera gånger men i samtalen med Elieshi får jag en ny förståelse. Hon talar om gifta män som roar sig med att ha sex utan kondom med unga "flickvänner" och drar på sig en smitta som de sedan delar med sig till sina äkta hälften. För många unga kvinnor är deras kroppar den enda tillgången, det enda sättet att försörja sig och sina barn.

E&D Vision Publishing

Elieshi berättade för mig att det har blivit svårare att ge ut böcker de senaste fem åren då regeringen dragit in sitt stöd till förlagen. Många förlag har gått omkull och det har blivit mycket svårt att överleva som förläggare, det gäller att vara uppfinningsrik. Eliseshis förlag, E & D Vision Publishing, har därför startat ett bokcafé och – värt att lägga på minnet – ett litet hotell i Dar es Salaam (www.ekamalodge.com).

Under bokmässan hade Elieshi ett eget stånd bland de andra afrikanska förläggarna. Förlagets barnböcker på swahili såldes genom Barnbokhandeln Bokspindeln (www.bokspindeln.se) som också kommer fortsätta distribuera dessa böcker. Ett litet sortiment kommer att finnas i min egen webbutik: <www.ndio.se> men framförallt vill jag förmedla kontakten till E & D Vision Publishing – Elieshis förlag tillsammans med Demere Kitunga. Hör av er om ni vill beställa böcker om Life skills och få dem skickade direkt till er destination i Tanzania!

Text och foto: **Karin Sohlgren**

Fortsättning i

Lördagen den 18 augusti var det en stort uppslagen intervju i Dagens Nyheter och Elieshi blev sedan intervjuad i olika media.

Elieshi Lema

Elieshi Lema was born in 1948 and grew up in a village on Mt Kilimanjaro in Tanzania. She studied librarianship and worked in the National Library before she went back to school for her degree in Literature in English and later a Masters in Creating Writing at San Francisco State University in the USA. Writing came late to her. She wrote poetry for a while and then Children's Books. She also wrote and published her first novel *Parched Earth—A Love Story* 2001, which has been translated into Swedish and published by Tranan in 2004. In 2002 the novel had an honorable mention in the Noma Award for Publishing in Africa. It is used as part of the curriculum at various universities.

Recently, her story for young adults: *In the Belly of Dar es Salaam* has been short listed for the Burt Award for African Literature, jointly run by the Children's Book Project for Tanzania and CODE and sponsored by a Canadian Bill Burt.

Elieshi Lema is also a prominent cultural personality. She co-owns a publishing house, E & D Vision Publishing Ltd which publishes textbooks, children's books and general fiction. A newly opened Book Café is run by a subsidiary, E & D Readership and Development Agency whose mandate is to promote the culture of reading in Tanzania.

Recently she diversified and has started a Lodge where writers, researchers and business executives can work.

Elieshi Lema was among the founding directors of Tanzania Cultural Trust Fund, which is successfully owned and oper-

ated by cultural workers. She was/is on the Boards of African Publishers Network; HAKI ELIMU; Tanzania Gender Networking Program; Tanzania Media Fund and on the Executive Committee of the Publishers Association of Tanzania. She is actively promoting reading through various projects which E & D initiated to support readership in indigenous languages.

In her writing, Elieshi has an explicit gender perspective. She addresses topics such as patriarchy, gender and children's rights, HIV/AIDS. Elieshi writes in Kiswahili and English. It is by far for her only novel she has become well known outside Africa, because she wrote it in English. *Scorched earth—a love story (Parched Earth)*.

Kibahaföreningen och bokproduktion

Det började i mitten på 70-talet med Stödföreningen för praktikantutbyte Törebodabygden – Kibaha. Det fortsatte med Föreningen Skövdeskolor – Kibaha som började verksamhet 1986, officiellt grundades 1989 och som år 2000 döptes om till Kibahaföreningen eller The Swedish Kibaha Association när tyngdpunkten på verksamheten inte längre fanns i Skövdes skolor.

Föreningen har de senaste åren samlat in pengar till terminsavgifter åt obemedlade elever vid Secondary School i Kibaha. De senaste åren har vi dessutom organiserat studiecirkel i Skövde och Hjo och berättat om Tanzania. Medlemsantalet har de senaste tio åren varierat mellan 70 och 80 personer men var som mest drygt 500 personer i slutet på åttiotalet.

Hösten 1990 gjorde föreningens ordförande Gun Wising tillsammans med Per Olov Olsson ett sex veckor långt besök i Tanzania. En stor del av den tiden gästades olika familjer på Kibaha Education Centre. Man besökte skolorna, sjukhuset och flera byar runt Centret och kunde på ort och ställe övertyga sig om att allt som skickats verkligen kommit fram och är i användning. Vid besöket kunde Gun också se hur man använt inkomsterna från försäljningen av begagnade kläder som man bland annat köpt skolbänkar och byggt ut sina lokaler för.

De första åren på 90-talet var de personliga kontakterna med Kibaha många, flera lärare och sjuksköterskor därifrån kom på besök till Skövde. Våren 1993 besökte Gun Wising tillsammans med Per Olov Olsson Kibaha för att planera arbete som volontärer vid Centret. Volontärerna stannade fyra år fram till 1997 vid Kibaha Education Centre där Gun Wising verkade som engelsklärare och Per Olov Olsson bland annat lärde mattelärarna att använda datorer. Parallellt arbetade paret med att på olika sätt främja swahilins ställning och öka läsfärdigheten hos i första hand barn. Bristen på skrivet och tryckt material i Tanzania gör att många, några år efter att de slutat skolan tappat läsförmågan.

Nyhetsbrev från Kibaha

Genom regelbundna rundbrev rapporterade Gun och Per Olov från verksamheten, det blev 30 stycken under de fyra åren.

Kibaha har också gästats under två månader av en annan av föreningens medlemmar, Nina Gustavsson. Hon genomförde en SIDA-sponsrad "Minor field study" för att undersöka om Kibaha Education Centre var ett varaktigt projekt som kontinuerligt uppfyllt de förhoppningar som tanzaniska staten och bidragsgivarna, de fyra nordiska länderna hoppades på då Centret byggdes på 60-talet.

Bokproduktion

De projekt som volontärerna arbetade med omfattade följande delar:

1. Produktion av böcker på swahili.
2. Uppbyggnad av försäljning och distribution.
3. Aktiviteter för att främja läsning.

Bokproduktionen har omfattat en serie om 10 böcker vilka är en översättning och bearbetning av läroböcker på engelska hur man bygger hus i tropikerna

och de olika hantverk som hör ihop med byggandet; ursprungligen producerades böckerna för Ghana. Sammanlagt drygt 800 sidor teknisk text på swahili. Den serien är ett samarbete med FDC, "folk-högskolorna" i Tanzania och de har köpt 550 ex av varje bok för distribution till de olika skolorna i landet. Volontärerna har också gett ut tre barnböcker och en bok med förklaringar av datatermer, också på swahili.

Volontärerna började under våren -96 samarbeta med de 11 grundskolor som ingår i Tumbi Ward, Kibaha. Genom CBP, Childrens Books Project och TANREAD, Tanzania Reading Association hade i februari -97 samtliga skolor i Tumbi Ward fått böcker från CBP och varje skola fick ett litet skolbibliotek. För att ytterligare stimulera barnens läsintresse samlade lärarna i Tumbis grundskola in elevernas teckningar och historier som föreningen gjorde en bok av.

Samarbete med Karagweföreningen folkhögskolor och BAKITA

För Karagweföreningen i Borlänge har volontärerna producerat 900 exemplar av en experimentbok i elteknik skriven på swahili som används i Karagwes skolor. För samma föreningsräkning har föreningen dammsugit bokhandeln i Dar es Salaam på alla böcker skrivna på swahili och skickat till Karadeas bibliotek som Karagweföreningen stöder.

För folkhögskolorna har volontärerna nytryckt två böcker, en bok som behandlar reparation av symaskiner med fottrampa, och en som förklarar bokföring för kvinnor som driver projekt på landsbygden.

I Tanzania finns inrotade föreställningar om det omöjliga i att sälja böcker. För att i någon mån testa påståendet har volontärerna tillsammans med Dar es Salaam University Press bekostat och genomfört ett pilotprojekt med försäljning och distribution av böcker. Under en fyraveckors försäljningsresa i Kilimanjaro-regionen lyckades man bevisa motsatsen. En annan spridd vanföreställning om swahili är att det inte går att använda swahili för avancerad tekniskt eller vetenskapligt material. För att motbevisa påståendet producerade volontärerna en bok med ordlista och förklaringar på datortermer. Den boken gjordes i samarbete med BAKITA, Baraza la Kiswahili la Taifa, den organisation som övervakar swahilins utveckling och väljer och skapar nya ord för de begrepp som behövs för ett modernt samhälle.

Per Olov Olsson packar böcker

Försök med samdistribution

Efter att ha arbetat i drygt ett år tillsammans med PATA, Publishers Association in Tanzania med ett projekt för att skapa en gemensam samdistribution för de olika förläggarna avskrevs projektet. Förläggarna beslöt att fortsätta enligt gammal modell där man absolut inte kan skilja sig från ett exemplar av en bok utan att få kontant betalt. PATAs dåvarande generalsekreterare, Mr Kamugisha var tänd på idén med gemensam distribution men lyckades inte få de andra förläggarna med på taget.

Litteraturpris

Volontärerna har initierat och ordnat finansiering av ett litteraturpris för bästa roman på swahili. Priset var ett samarbete med Tanzanias Författarförening och TEPUSA, central för försäljning av böcker. Priset delades ut under åren 1997 till 2001. Prissumman var 2 000 dollar som inte belastade Kibahaföreningens kassa.

Arbetet som förläggare och litteraturpriset finns beskrivet i två artiklar i Habari 2/2000.

Under vistelsen vid Kibaha arbetade Gun Wising som engelsklärare vid Secondary School och Per Olov Olsson arbetade bland annat med förlagsverksamheten och datorutbildning av lärarna. De har fått kunskap i hur en dator fungerar och används och utbildar elever och andra i datorkunskap. Volontärerna donerade sex datorer till skolan som man dels fått av goda vänner i Sverige och dels köpt av Svenska Ambassaden i Dar es Salaam. Sekreterarna på skolan och vid huvudkontoret lärde sig ordbehandling och volontärerna har ställt en dator till förfogande på skolans expedition där sekreterarna använde den.

Illustratören Godfrey Semwaiko

Volontärernas fyraåriga vistelse i Kibaha har haft vissa följdverkningar. Den skol-

elev i Kibaha som illustrerade våra sagoböcker i mitten på 90-talet, Godfrey Semwaiko har vuxit till sig. Vi ordnade tre terminers utbildning för honom vid Hjo folkhögskolas konstlinje. Nu är han en av Tanzanias mera kända bokillustratörer som arbetat åt de flesta förlagen. Dessutom har han anlitats i England för att illustrera ett större bokverk om miljön i världen. Han är också illustratör åt tidningen *Femin* som arbetat mycket med upplysning om HIV, sponsrad delvis av SIDA.

USANI och framtiden

För två år sedan startade Per Olov Olsson och Sven Wåhlgren, tillsammans med Godfrey mediaföretaget USANI Production Ltd där tanken var att man med hjälp av musik och video skulle kunna generera medel för att starta produktion av böcker på swahili, vår gamla käpphäst. Studion och företaget presenterades i Habari nr 1/2010 i en artikel av Samuel Lundström som tillsammans med sin fru arbetat där några månader. Tanken är att Samuel och Sara om något år skall flytta till Kibaha och fortsätta att arbeta med musik.

Konstnärers och illustratörernas situation i Tanzania behandlades i en artikel i Habari 2/2008.

Kibahaföreningen

År 1997 avslutade föreningens volontärer arbetet i Kibaha och föreningens verksamhet ändrade karaktär från att vara en skolförening till att samla in pengar och stödjade obemedlade elever vid skolan i Kibaha. I samband med detta bytte också föreningen namn till Kibahaföreningen.

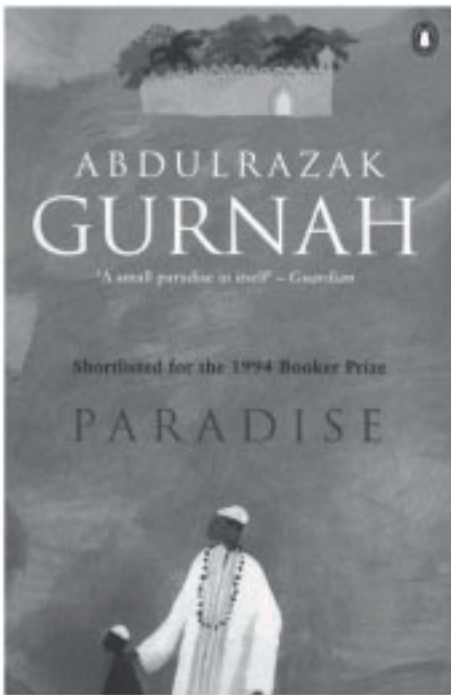
Lokalt har föreningen arbetat med att sprida information om Kibaha och Tanzania genom studiecirklar i Skövde och i Hjo. Tillsammans med Hjo Hembygdsförening och importfirman North and South Exchange anordnade föreningen en utställning med prov på tanzanisk kultur i Hjo Stadsmuseum. Utställningen hade över hundra besökare och den recenserades på helsida i Hjo Tidning och Skaraborgs läns Allehanda.

Under det senaste årtiondet har ett 30-tal elever vid Secondary school varje år fått sina skolavgifter betalda genom föreningen. För att vara så säkra som möjligt på att pengarna kommer fram har vi namn på samtliga elever som får stöd och vid besök 1999 och 2007 kunde föreningens kassör Gun Wising träffa de flesta eleverna.

Text och foto:

Per Olov Olsson och Gun Wising

Inget paradisi precis men en spännande expedition

När jag av Habaris redaktion blev ombedd att läsa denna lilla bok hade jag aldrig hört talas om den här författaren. Ännu en berättelse om att växa upp i Tanzania tänkte jag lite trött och lät boken ligga på hyllan ett bra tag. Men väl öppnad gick den inte att släppa förrän den var utläst.

Det rör sig om en vindlande, magisk och mångbottnad historia från ett Östafrika strax före första världskriget. Något paradisi var det ju inte där då heller, utan ett samhälle fyllt av motsättningar och ojämlikhet, vilket tydligt framgår i denna berättelse. När hans pappa inte kan betala sin skuld till den rike swahili-arabiska köpmannen tvingas den unge Yusuf lämna sitt trygga barndomshem som gäldenärsslav och anpassa sig till helt nya omständigheter i en stad vid kusten. Han arbetar i köpmannens affär, sover utomhus på gården, livrädd för de hungriga vildhundarna och endast nödtorftigt beskyddad av en lite äldre olyckskamrat. Köpmannen företar stora handelsexpeditioner inåt landet, till "vildarna", guld och elfenben, och Yusuf får så småningom följa med på en sådan. Den strapatsrika och farofyllda färden skildras på ett så inlevelsefullt sätt att man nästan tycker sig vara med och själv sitta och avlyssna kvällssamtalen mellan de olika deltagarna. Här framträder olika livsöden

sid 8 - Habari 4/2010

och kynnen, olika religiösa kulturer och olika hållningar till den samhällseliga förändringsprocess som pågår.

Européernas alltmer frekventa närvaro har redan på bokens första sida förknipats med onda föränningar. Men när en av männen på expeditionen undrar varför och hur dessa vita män kunnat resa så långt från sina egna hem och om de inte i själva verket är onda andar ("jinner") som förhoppningsvis kommer att sväljas tillbaka in i jorden, avbryter köpmannen honom bryskt och säger "sluta prata som en gammal kvinna – de är här av samma skäl som du och jag."

Efterhand uppstår också rivalitet och spänningar mellan deltagarna, och när en förman tar till orimligt våld i bestraffningen av en bärare börjar sammanhållningen knaka. Och ju vildare och naturskönare områden de kommer till, desto mer misstänksamhet och avoghet möter man hos lokalbefolkningen. Till slut hamnar hela expeditionen i en riktig knipa, som man endast klarar sig helskinnad ut ur tack vare att en tysk expedition dyker upp som räddaren i nöden.

Mitt i all denna dramatik löper hela tiden djupa stråk av ömhet och stillsam humor. Alla människor skildras på ett nyanserat sätt, ingen är helt god eller ond – tysken uppträder korrekt och hyggligt, byhövdingen är visserligen arg men troligen på goda grunder och den rike köpmannen framstår trots allt som en klok och känslig person.

Den våldsamme förmannen väcker inte bara motvilja utan också medkänsla. Berättelsen om expeditionen upptar större delen av boken och är också enligt min åsikt dess absolut starkaste del.

Det sista kapitlet som handlar om hur Yusufs naiva förhoppningar om att skapa sig ett eget litet paradisi, går i kras, känns inte riktigt lika engagerande, även om dramaturgin i sig är djupt originell.

På nätet hittar man en del om författaren, Abdulrazak Gurnah. Han föddes 1948 på Zanzibar, emigrerade till England som 17-åring, har skrivit flera kritikerrosade böcker, undervisar i litteratur på universitetet i Kent.

Pia Eresund

Abdulrazak Gurnah *Paradise* Penguin Books, London 1994 ISBN 0-14023311-3

Buhaya x 2

Buhaya x 2 är titeln på Gunnar Ljungmans berättelse om hans och hans hustru Imsas arbete som missionärer i Tanzania under två perioder. Det handlar om kyrkans utveckling under en lång period, först som "fält" för missionering men sedan som självständig fri kyrka, åren 1948-1962 och 1970-1985. Under den första perioden fick man gå till kungen i området för att be om en tomt att bygga kyrka på och sedan blev det District Commissioner som beviljade tomträtt. Många personer passerar revy, både missionärskollegor och afrikanska medarbetare. Samarbetet med andra kyrkor skildras också, främst med anglikaner och katoliker. Det finns många glädjeämnen inte minst den växande familjen men också Tanzanias självständighet och de första inhemska biskoparna. Orosmoment fanns förstas också som Amins angrepp på regionen och mat- och bensinransonering i kristider.

Gunnar Ljungman blev vald till biskop i det nybildade Karagwestiftet men måste avstå från uppdraget eftersom SKM ansåg att en missionär inte kunde bli biskop i en självständig kyrka. Det smärtade nog.

Under kyrkans 100-årsjubileum i juni i år blev Gunnar Ljungman mottagen som hedersgäst och framträdde på många platser under festligheterna.

Boken ger en god bild av det dagliga livet under den här tiden även om jag kan tycka att det är lite väl glättigt. Visst förekommer missöden i form av raserade broar under regntiden, ormar i kyrkan och borttappade bilnycklar men det måste ha funnits perioder av missmod och oro också. Men som det står helt ödmjukt i förordet: Denna bok är min historia berättad utifrån mitt perspektiv. Jag är fullt medveten om att historien kan tolkas annorlunda utifrån andra perspektiv.

Katarina Beck-Friis

Gunnar Ljungman, *Buhaya x 2*, Arbetsliv under två skilda perioder i kyrkan i Tanzania. Recito Förlag AB 2010, ISBN 978-91-86539-55-9

Tidningskrönikan: Intensiv valkampanj

Denna tidningskrönika täcker aug-okt. Tidningarna har dominerats av kampanjen inför valet den 31 oktober – vi återkommer med kommentarer kring resultaten som inte är klara när detta skrivs. Den sittande presidenten Kikwete har fått oväntat hårt motstånd, speciellt av Chademas kandidat Dr Wilbrod Slaa, känd bl a för att som parlamentledamot ha avslöjat diverse skandaler. Rapporteringen har kretsat kring oegentligheter under partiernas nomineringsval samt kampanjen inför parlaments- och presidentval. Anklagelser och motanklagelser har haglat. Institutioner som varit i blickpunkten är antikorrupsionsmyndigheten PCCB, valkommissionen NEC och CCMs partistyrrelse (som också förkortas NEC).

1 Augusti 2010

PCCB griper District Director

PCCB grep DD för Kilosa District Council för att ha delat ut mutor i Rukwa där han kandiderar i parlamentsvalet. Han och hans sex medhjälpare hade 900 000 Tsh med sig och en lista med CCM-medlemmar som skulle få pengarna. Även parlamentsledamoten för Korogwe Rural har gripits. I Mwanza arresterade PCCB en kandidat som ska ha samlat 150 väljare och givit dem 150 000 Tsh. (*Tanzania Daima, Majira, Mwananchi, Habari Leo, Mtanzania, Nipashe*)

2 Augusti

MPs ska uppge sina tillgångar

Vice talman Anne Makinda uppmanar parlamentsledamöterna att lämna uppgifter om sina tillgångar i ett särskilt formulär och lämna det till parlamentets kansli 16 juli med hänvisning till en lag från 1995. Makinda varnade MPs att om formulären inte lämnades in kunde de stängas ute från valet. MPs är bland de 7 600 av landets ledare som är skyldiga att offentliggöra sina tillgångar. (*Habari Leo*)

Anne Makinda, vice talman i parlamentet före valet, numera utsedd till talman.

Muslimerna tänker demonstrera

Muslimerna kommer trots förbud att demonstrera i Dar hävdar Muslim Media Council (Bakihita). Nästa fredag kommer de att uttrycka sitt missnöje med regeringens hantering av deras önskan om Shariadomstolar. Muslimer över hela landet uppmanas att inte rösta på CCM som svikit dem. (*Majira, Tanzania Daima, An-Nuur*)

3 Augusti

Amerikansk journalist arresterad

En amerikansk journalist och tre tanzanier inklusive en funktionär från Legal and Human Rights Centre (LHRC) i Tarime, Bomani Kituho, har anhållits på grund av olaga intrång på Barrick Gold Mines område i North Mara och för att ha tagit foton utan tillstånd. (*Nipashe, Tanzania Daima, Mwananchi*)

4 Augusti

Konstitutionen måste ändras

Lagen om samlingsregering på Zanzibar antas 8 augusti. I folkomröstningen sa alla valkretsar på Pemba ”ja” medan 24 av 32 valkretsar på Unguja sa ”ja”. Advokaten och professorn Issa Shivji, uppmanar nu Zanzibar att utarbeta en ändring av konstitutionen. Detta är rätta tillfället för en konstitution som innebär att tidigare kaos kan dödförklaras, säger han. (*Tanzania Daima, Nipashe, Mtanzania, m fl*)

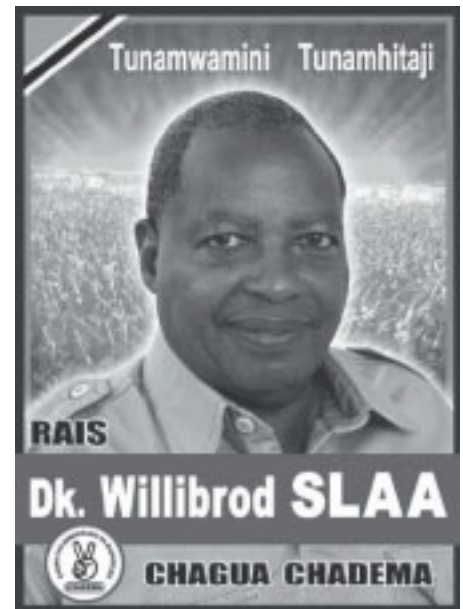
Dr Slaa tänker avslöja 20 skandaler

Slaa hävdar att han har ett brev från CCMs högkvarter som uppmanar District Commissioners att samla in pengar från lokala affärsmän till partiets kampanj. Slaa säger: ”Vårt land har stora naturtillgångar. Vita tar hand om våra mineraler och ger oss myggnät istället.” (*Tanzania Daima, Majira, Raia Mwema, MwanaHalisi m fl*)

5 Augusti

En av tre av nuvarande MP utslagna

I CCMs, CUFs och Chademas primärval kunde 35 procent av nuvarande parlamentsledamöter inte försvara sina platser. (*Nipashe, Mwananchi, Majira*)

En valaffisch för Chadema och Dr Slaa

Många fel i valen

Efter nomineringsvalen anser många partimedlemmar och kandidater att fel har begåtts. Några hävdar att de vägrades rösta, medan andra påstår att många hade falska medlemskort. På några platser räknades fler röster in än det fanns röstberättigade. Nu vill en del medlemmar att valet görs om eller i varje fall att rösterna räknas om, medan andra hoppar av till andra partier eller tänker gå till domstol. (*Nipashe, Tanzania Daima, Mtanzania, Majira*)

Slaa utmanar Kikwete

Chademas presidentkandidat, W Slaa, vill ha en offentlig debatt med CCMs kandidat, president Kikwete. Även professor Ibrahim Lipumba från CUF har utmanat Kikwete.

8 Augusti

Kikwete uppmanas ta en debatt

En oberoende mediaorganisation, Vox Media, har uppmanat CCM att inte hindra president Kikwete från att delta i en debatt som organiseras för presidentkandidaterna. Den kommer att hållas med eller utan Kikwete. (*Tanzania Daima*)

Slaa kräver ny konstitution

Chademasupportrar tog emot partiets kandidat Slaa när han kom till Dars flygplats. Hans bilkonvoj och 50 motorcyklar stoppades flera gånger pga jublande massor. Senare talade han till en entusiastisk massa och sa att han skulle börja reformera konstitutionen inom fyra månader från det att han tagit över presidentämbetet. (*Tanzania Daima, Mwananchi, Habari Leo, m fl*)

10 Augusti

CCM i panik säger Slaa

Chademas presidentkandidat, W Slaa, hämtade igår nomineringsformulär hos National Electoral Commission (NEC). Han sa till den närvarande pressen att

CCM verkar ha råkat i panik när de klarar på att han startat sin kampanj för tidigt. Åtta presidentkandidater har hittills hämtat nomineringsformulär. De kommer från CCM, CUF, Chadema, TLP, UPDP, SAU, DP och NCCR. Sammantaget finns det 18 registrerade partier i landet. (*Majira, Habari Leo, Nipashe, Mtanzania, Mwananchi*)

11 Augusti

Medlemmar på marsch

Medan CCMs National Executive Committee (NEC) utser sina kandidater på lördag fortsätter tusentals medlemmar över hela landet att protestera och hotar att rösta för oppositionen. I Korogwe marscherade över 300 medlemmar till partiets distriktskontor där de hotade att hoppa av i protest mot manipulerade valresultat. Även i Dar es Salaam marscherades till region- och distriktskontoren. (*Habari Leo, Nipashe, Raia Mwema, Mwananchi, Mtanzania, Tanzania Daima, Majira*)

NGO gör tummen upp för Slaa

Det ryktas att Chademas beslut att utse W Slaa till presidentkandidat påverkades av utfallet av en opinionsundersökning av en europeisk NGO. Undersökningen tog sex månader och resultatet publicerades två veckor innan Chademas centralkommitté rankade W Slaa som den mest lämpade presidentkandidaten. (*Raia Mwema*)

12 Augusti

Studien av Serengetivägen går vidare

Andra fasen av miljöprovningen av den väg som planeras bli dragen från Mto wa Mbu (Arusha), Loliondo, Serengeti till Musoma ska genomföras. (*Mwananchi*)

13 Augusti

Folk gillar inte aktiva MPs?

En undersökning gjord av organisationen Tunaweza avslöjar att reformatörer som yttrade sig och var kritiska i parlamentet har förlorat nomineringsvalen. Vinnarna är konservativa lagstiftare som yttrade sig sällan. Tunawezas direktör Hans Hoogeven berättar att resultatet var oväntat. Av ungefär 10 CCM-ledamöter som var ledande i att ställa frågor blev bara 3 nominerade till fortsatt parlamentsplats. (*Nipashe*)

Mwinyi: Respektera nomineringsvalen!

14 Augusti

Kandidater tar till trolldom

Några kandidater i valen vänt sig till traditionella trollkarlar. Förra torsdagen tog polisen fast en sådan i Mbulu, Manyara-regionen. De fann honom naken med sina verktyg: Kalebassen, talismaner, svansen av en gnu, leopardskinn, glaspärlor och drycker. (*Habari Leo*)

Impregnerade myggvät ineffektiva

En undersökning i Dar es Salaam av vår tidning avslöjar att näten som ska hålla myggorna borta i fem år i själva verket är effektiva i bara fem dagar. (*Mwananchi*)

15 Augusti

NEC dumpar partipampar

Fd presidenten Mwinyi slog sista spiken i kistan för de partiveteraner som besegrades i nomineringsvalen. Mwinyi hävdar att gräsrotternas val skall respekteras. (*Tanzania Daima, Habari Leo, Mtanzania m fl*)

Mtikila kritiserar Slaa

Ordföranden och presidentkandidaten för Democratic Party (DP) Christopher Mtikila säger att hans rival från Chadema Slaa inte lämpar sig som statschef. (*Mtanzania*)

17 Augusti

Missnöjda kandidater kan lämna CCM

Partiet säger att den CCM-kandidat som känner att hon eller han har berövats sin kandidatur på ett felaktigt sätt av NEC är fri att ansluta sig till ett annat parti, meddelade vice ordförande Msekwa pressen igår. (*Habari Leo*)

Kawambwa upprörd över hamnspill

Infrastrukturminister Kawambwa har uppmanat Tanzania Ports Authority (TPA) att stoppa godsstölderna i hamnarna. Han varnade för att en del klienter har hotat sluta använda hamnarna. (*Mwananchi, Habari Leo, Nipashe, Mtanzania*)

20 Augusti

Fler går över till oppositionen

En framstående CCM-medlem i Mbeya, Prince Mwaihojo, har gått över till CUF – CCM är korrumpert och avlägsnar sig från hederliga medlemmar som vill åstadkomma social utveckling. Mwaihojo kommer att vara kandidat för sju för oppositionspartier. (*Mwananchi, Tanzania Daima, Majira*)

UK fortsätter partnerskapet

England tänker fortsätta vara partner till Tanzania i dess utveckling. Investeringsklimatet är gynnsamt, säger British High Commissioner, Dianne Corner, under ett besök på Mwananchi Communications Limited. – Dessutom är Tanzania fredligt och har gott om naturtillgångar. (*Mwananchi*)

21 Augusti

Kikwete startar kampanjen

CCMs presidentkandidat Kikwete kommer att använda helikopter och flyg under sin kampanjresa som ska täcka

28 000 km. Han kommer att spendera 68 dagar på resa inklusive 16 dagars vila. Detta för att undvika 2005 års incident då han kollapsade av utmattnings. (*Mtanzania, Majira, Mwananchi, Habari Leo, Nipashe m fl*)

22 Augusti

4 ministrar saknar motkandidat

Fyra ministrar inklusive premiärminister Mizengo Pinda är klara för parlamentet eftersom de är enda kandidaten i sina valkretsar. Även utrikesminister Membe är klar för Mtama sedan en motkandidat från TLP hoppat av i brist på sponsorer. Sammantaget startar CCM med en ledning på 13 platser. (*Habari Leo*)

23 Augusti

Korruption i nytt flygbolag

Det nya nationella flygbolaget som håller på att skapas av regeringen och en kinesisk partner härjas redan av korruption och misshushållning. Det sägs att detta har kommit fram under förhandlingarna med Sonangol från Kina. (*Mwananchi*)

24 Augusti

Ledare kollapsar

Tre dagar efter att president Kikwete kollapsat vid ett offentligt framträdande i Dar es Salaam hände det partiets ordförande i Kilimanjaro. Plötsligt när hon drog igång sin kampanj i Hai igår, tappade hon ångan och hennes stab måste komma till hennes räddning. Hon vilade en halvtimme men var sedan tillbaka på podiet. Kikwetes kollaps ska ha berott på vätskebrist – han iakttog fasta under Ramadan. (*Tanzania Daima*)

25 Augusti

Bistånd registreras på webben

Regeringen har invigt en hemsida för biståndet. The Aid Management Platform System ska visa alla inkommande bidrag och utgifter. Vid en ceremoni igår sa statssekreteraren vid finansdepartementet, Ramadhani Khijah, att projektet genomförts av regeringen med stöd från Världsbanken och UNDP. (*Habari Leo, Majira m fl*)

England utbildar kvinnliga poliser

Polisen har i samarbete med engelska regeringen startat en utbildning för kvinnliga poliser. De ska få lättare att konkurrera i befordringsgången. Fler än 20 kvinnliga poliser från hela landet genomgår utbildningen. (*Habari Leo*)

Kikwete: Kollapsade under valkampanjen

26 Augusti

Fru Kikwete kampanjar för WAMA

Presidentfrun Salma Kikwete som är ordförande för WAMA (Women For Development): Om Kikwete vinner kommer WAMA att hjälpa till att genomföra CCMs program. Hon lovade att WAMA ska utbilda fem barn i varje region. (*Mtanzania, Habari Leo, Tanzania Daima, Majira m fl*)

Oppositionen har inte en chans

Har oppositionspartierna förlorat redan före valet? Många säger att det vore idiotiskt att rösta på en presidentkandidat vars parti aldrig kan få majoritet i parlamentet. Det är 189 valkretsar på fastlandet, varav 17 redan är i händerna på CCM. Bland övriga valkretsar ställer CUF upp i bara 45 procent av kretsarna, medan Chadema ställer upp i 40 procent. (*Rai*)

Regeringen tiger om guldgrävare

Mer än 70 guldgrävare befaras ha begravts under jord i en olycka 23 augusti i Geita district. Denna information har hållits hemlig av regeringens tjänstemän – informationen skulle störa CCMs valkampanj. (*Mtanzania, Tanzania m fl*)

27 Augusti

MCT kritisk mot oetisk journalism

Några få dagar efter att valkampanjen startat har Media Council (MCT) funnit omfattande brott mot yrkeskoden bland journalister. En tidning visade fotografier av reportrar som bar presidentkandidaters kläder med slogans. (*Mwananchi*)

28 Augusti

Lipumba – 11 biljoner Tsh borta

CUFs presidentkandidat Lipumba har sagt att landet befinner sig vid en skiljeväg och behöver ett nytt ledarskap. Han sa att 11 biljoner Tsh har försvunnit sedan president Kikwete tillträdde år 2005. Det motsvarar detta års hela budget sa Lipumba. (*Mwananchi, Habari Leo, Nipashe, Tanzania Daima, Mtanzania m fl*)

UK manar till antikorrupsionskrig

British High Commissioner, Dianne Corner, uppmanar SADC-länderna att

intensifiera kampen mot korrruptionen. Hon sa det i Arusha vid avslutningen av SADCs årliga möte. Enligt uppgift förlorar Africa \$150 billioner årligen i olika former av korrupsion. (*Mwananchi*)

29 Augusti

Poliser betalades av gruvbolag

Polisen i Mpwapwa district anklagas för att ha mutats av gruvföretag för att avbryta småskalig gruvbrytning som pågått i området länge. (*Mtanzania*)

30 Augusti

Slaa kräver stora nedskärningar

Chademas presidentkandidat Slaa har sagt att statens utgifter är vidlyftiga och lovar att trimma sin egen lön om han väljs. Enligt hans valmanifest skall traktamenten och löner skäras ned med 20 procent med början hos presidenten. (*Majira*)

1 September

Tanroad i anbudsfusk

Vägbyggnadsprojektet Bagamoyo-Msata med öknamnet "mjölkkon" har orsakat en tvist sedan Tanzanias vägverk (Tanroad) diskvalificerat en anbudsgivare och utsett en annan som lagt ett 20 procent högre anbud. Källor bekräftar att en kinesisk firma CHICO plockades bort och istället valdes Estim Construction med band till affärsmannen Jeetu Patel. (*Raia Mwema*)

2 September

Slaas hemliga lön avslöjad

Medan Chademas presidentkandidat W Slaa kampanjar på en plattform om återhållsamhet och minskad lön till pampar, pekar hans eget löneavtal i en annan riktning. Han har skrivit kontrakt med Chadema om 12 millioner Tsh i månadslön om han förlorar valet. (*Rai*)

4 September

Lipumba hyllar det koloniala styret

CUFs ordförande Lipumba sa vid ett möte i Lindi med tusentals deltagare, att han ville se landet styrt som under kolonialtiden, vilket var bättre än nuvarande CCM-styre. (*Mwananchi, Majira*)

DRC hyllar Dars hamn

Enl Demokratiska Republiken Kongo (DRC) visar en undersökning bland SADC-länderna att Dar es Salaams hamn är bäst vad gäller prestation och kostnader. Därför bör DRC och Tanzania uppgradera såväl infrastruktur på Lake Tanganyika som järnvägar. (*Mtanzania*)

6 September

Folk säger till om landgrabbing

Invånarna i Mvomero i Morogororegionen har bett president Kikwete att återföra den gård på 500 hektar som köpts av fd premiärministern Frederick Sumaye. Kikwete lovade ta upp frågan via Prime Minister's Office. Kikwete fick också höra om land som affärsmannen Jeetu Patel lagt beslag på. (*Majira, Habari Leo, Nipashe*)

9 September

Regeringen utvisar VD för sockerbruk

Sydafrikanen Greg Swart har anklagats av arbetare, odlare och regeringstjänstemän och har nu blivit ombedd att lämna landet den 5 september i år. (*Habari Leo*)

Kamalas besök i DRC bär frukt

Två besök i DRC (Kongo) av Östafrikaministern Dr Kamala verkar ha burit frukt. Det blev uppenbart sedan DRC beslutat köpa ett fraktfartyg och registrera det i Dar es Salaam. (*Mtanzania*)

11 September

Kabwe slår ner på RC, DC

Chademas kandidat för Kigoma North, Zitto Kabwe har uppmanat RC och DC för Kigoma att inte stödja någon kandidat. Han hävdade att de i praktiken talat om vem folk skulle rösta på, vilket strider mot demokratins principer. (*Mwananchi*)

12 September

Kilis bärare kräver bättre löner

Kilimanjaro Porters Association (KPA) har uppmanat reseföretag som ordnar bergsbestigning att betala bärarna ett minimum på \$10/dag. KPAs ledning kommer att ta upp förhandling med företag som betalar så lite som \$5 per dag. (*Mwananchi*)

13 September

Polis attackerar bybor

Bybor i Korogwe district hävdar att polis angrep deras by och började klå upp dem. Det uppges ha inträffat sedan byn påstås ha vägrat delta i byutvecklingsprogram. De berättade för reportrar att det hände den 8 september och att några bybor hoppade i floden Pangani för att undvika stryk. Pangani är full av krokodiler (*Majira*)

14 September

CCM måste ta bort sina affischer

National Electoral Commission (NEC) har beordrat CCM att ta bort sina kampanjaffischer och tavlor med officiella bilder av president Kikwete. Enl NECs ordförande gäller diektivet alla partier som använder kampanjaffischer som inte godkänts av NEC. (*Mwananchi*)

16 September

Regeringen sparkar Tanroads chef

Regeringen har beslutat avskeda VD för Tanroads, Ephraim Mrema. Hans kontrakt skulle ha gått ut juni 2012, men Tanroads har nyligen varit inblandad i flera skandaler. (*Tanzania Daima*)

Zitto Kabwe under parlamentskampanjen

20 September

MCT upphäver yrkesförbud

Media Council of Tanzania (MCT) etiska kommitté har upphävt ett ettårigt yrkesförbud: Grace Semfuko (stjärna på TV and Radio Free Africa) och Zainab Kihate (Nipashe) överklagade till MCT att Coast Regions Press Club stängt av dem från att arbeta i regionen i ett år. (*Habari Leo*)

22 September

Fru Kikwetes utlägg ifrågasatta

En ny konflikt har uppstått om hur Salma Kikwetes resor till olika regioner har betalats. CCMs kampanjledare Kinana hävdade att partiet betalar för regeringsplanet som chartrats för hennes räkning. (*MwanaHalisi*)

Affärsman betalar kandidater

En affärsman, Yusuf Manji, ska ha mutat CCM-kandidater i Dars lokalval utse en utpekad kandidat till borgmästare. Manji medgav att han gett pengar pga sin kärlek till CCM. CCMs generalsekreterare Makamba sa att alla är välkomna att bidra till partiets kampanj. (*Tanzania Daima*)

23 September

TCRA stänger lokalradio

Tanzania Communications Regulatory Authority's (TCRA) beslut att stänga en lokal radiostation skapar konflikt i pågående valrörelse. Stationen som stängs är Radio SAUT som drivs av St Augustine University i Mwanza. Stationen har sänt "väljarutbildning" som en del av praktisk träning för journaliststudenter. (*Majira*)

Smuggling av timmer fortgår

Tusentals ton timmer smugglas ut ur landet trots en förordning från Ministry of Natural Resources som förbjuder export av timmer. Antikorrupsionsmyndigheten PCCB har avslöjat att affärerna pågått öppet i maskopi med högre tjänstemän och åklagare och polis. Den 16 september i år tog PCCB fem lastbilar lastade med timmer i Mkuranga district. (*Mtanzania*)

24 September

Slaa är ett hot mot Kikwete

Chademas presidentkandidat W Slaa blir en verklig utmaning för CCMs kandidat Kikwete. Det politiska klimatet i landet ändrades när Chadema nominerade Slaa. CCM-strategerna togs på sängen och tvingades utarbeta en ny strategi. Före det väntade sig Kikwete en jordskredsseger på 60 till 70 procent. (*KuliKoni*)

Förra presidenten Mkapa vill inte kampanja?

sid 12 - Habari 4/2010

26 September

Kikwete får negativ respons

När den regionale CCM-ordföranden för Mara, Makongoro Nyerere, frågade en folksamling om de skulle rösta på Kikwete, fick han en chock när de sa nej. Makongoro, som till president Nyerere, kunde inte fortsätta utan Kikwete fick ta över. Några närvarande sa att de inte skulle rösta på Kikwete eftersom han misslyckats med att lindra fattigdomen. (*Tanzania Daima*)

29 September

Pampar kampanjar inte för Kikwete

Partiveteraner verkar undvika att kampanja för president Kikwete. Några som bojkottar är Benjamin Mkapa, Frederick Sumaye, Salim Ahmed Salim, John Malecela, Dr Salmin Amour, Cleopa Msuya, Joseph Warioba, Philip Mangula och Maria Nyerere. En sak som skapat missnöje är att han inte lagt fram en proposition om att skilja affärer från politik som han lovat. (*MwanaHalisi*)

2 Oktober

Ministrar bryter mot vallagarna

I den pågående valrörelsen verkar många ministrar och högre tjänstemän vara de som bryter mest mot vallagarna och mot etiska regler. Många har utlovat utvecklingsprojekt och statliga bidrag under kampanjen. (*Mwananchi*)

4 Oktober

Slaa utmanar Kikwete

Chademas W Slaa har uppmanat sin CCM-rival Kikwete, att berätta för folk exakt vilka bolag som fick del av 1,3 biljoner Tsh som han delade ut under den globala nedgången. (*Tanzania Daima, Mwananchi, Majira*)

5 Oktober

Muta med mobilen

PCCB undersöker rapporter om att några kandidater numera använder mobiltelefon när de ska muta väljare. Han medgav emellertid att det är svårt att ta fallen till domstol eftersom folk gör det mycket diskret och eftersom mutor digitalt inte nämns i lagen. (*Habari Leo*)

7 Oktober

CCM-medlemmar backar upp Slaa

Sprickan som uppstod under CCMs nomineringsval blev uppenbar i tisdags när några medlemmar i Sumbawanga med fanfarer tog emot en delegation med Chademas presidentkandidat Slaa. Dessa medlemmar avvisar sin kandidat och stödjer Chademas som är en populär rektor i staden. (*Majira*)

8 Oktober

Utländska observatörer anländer

Med 23 dagar kvar till valet den 31 oktober har 92 internationella observatörer börjat anlända, varav 68 från EU. Enligt utrikesminister Membe, ska 24 observatörer komma från AU. (*Tanzania Daima, m fl*)

ZEC ger röstlängderna till partierna

Zanzibar Electoral Commission (ZEC) har nyligen delat ut röstlängderna till de politiska partierna så att de kan gå igenom och kontrollera dem i tid före valdagen den 31 oktober. (*Nipashe*)

10 Oktober

Kikwete vill starta dörrknackning

Tre veckor före valet ber president Kikwete partiets ledare att öka sina ansträngningar och driva kampanjen dag och natt. (*Mwananchi, Mtanzania*)

13 Oktober

CCM planerar anti-Slaa strategi

CCMs Kikwete verkar ha ändrat sin taktik. Han ökar sina attacker mot Chademas W Slaa. Partibossar begär vidare att de tidigare presidenterna Mkapa och Mwinyi liksom även John Malecela bryter sin tystnad och ansluter sig till Kikwetes kampanj. Man har också beslutat att pumpa in mer pengar i kampanjen, en extra helikopter and mer TV- och radiospottar. (*Raia Mwema, MwanaHalisi, Tanzania Daima*)

14 Oktober

Fru Kikwete häcklad

Salma Kikwete hade det besvärligt i Maswa district (Shinyanga) när folk som sades komma från oppositionen häcklade henne. Det hände i tisdags när hon körde in i Maswa från Bariadi. När hennes bilparad passerade vevade hon ner rutan för att vinka till massan, men då visade folk plötsligt segertecknet för Chadema och skrek Chademaslogans. (*Nipashe*)

18 Oktober

Opinionsundersökning ifrågasatt

TCIB släpper en opinionsundersökning som visar att Slaa leder med 45% mot 41% för Kikwete. Senare avslöjas att TCIB ägs av Chadema-ledare. (*Mtanzania*)

21 Oktober

Ovänligt mottagande för fru Kikwete

Salma Kikwete är besviken på det sätt som en del kvinnor i byarna i Mbeya mötte henne med Chademas segertecken. (*Nipashe*)

26 Oktober

Problem i vallokalerna

De godkända röstlängderna har satts upp vid vallokaler över hela landet men det är problem vid några. Folk i Dodoma sågs förgäves leta efter sitt namn, medan det inte fanns någon tjänsteman där som kunde hjälpa dem. (*Nipashe*)

Nyereres änka Maria vill inte kampanja?

På väg till presidenten, en lysande bok

Två män sågs i skymningen vandra fram och åter på stranden av Indiska oceanen i Msasani ett stycke norr om Dar es Salaam. De gick tätt tillsammans och pratade intensivt kväll efter kväll.

De hade en likartad bakgrund, den ene danad i katolska skolor den andre i protestantiska, båda utbildade vid universitet i England, båda lärare i sina samfund och förenade i kampen för det egna landets självständighet.

De byggde gemensamt upp det politiska partiet TANU. Nyerere blev ordförande vid bildandet 1954 och Oscar Kambona generalsekreterare.

Några år senare var de bittra fiender.

Kambona fick 1957 ett stipendium för att studera juridik i England men kallades av Nyerere ett par år senare hem för att bli partiets organisatör och valsamordnare inför Tanganyikas första fria val med allmän rösträtt. Det blev en pyramidal framgång. TANU tog alla platser utom en.

Oscar Kambona spelade en central roll i bygget av den nya självständiga nationen utropad 1961. Nyerere blev premiärminister och Kambona landets förste utbildningsminister.

Sex år senare flyr Kambona och finner en fristad i England. Vad hade hänt?

Historien skrivs alltid av segraren. Kambona blev i den officiella historieskrivningen förrädaren som planerade en statskupp och själv planerade att inta Nyereres plats. Barnen lärde sig sjunga nidvisor och ropa hånfulla ramsor om skurken Kambona som flydde med en väska full med pengar.

I Stig Holmqvists senaste bok *På väg till presidenten* presenteras en annan bild. Motsättningar mellan Nyerere och Kambona började på allvar när Nyerere

vid partimötet i Arusha 1967 presenterade sin modell för hur Tanzania skulle utvecklas, en socialistisk modell byggd från förebilder i Maos Kina kombinerat med något slags katolskt inslag.

Kambona fronderade, det var för mycket centralstyrning, för många beslut för en föga utvecklad central administration. Han ville att reformerna alltifrån statsägda banker och farmer till idé att samla människor i stora byar skulle testas innan man gick vidare. Men i enpartistatens Tanzania fanns inget utrymme för oliktankare, Kambona fördömdes och misstänktes för egna maktambitioner och statskupp. Han insåg själv sin situation och flydde med hustru och barn över gränsen till Kenya och vidare till London där han levde i exil i 25 år.

Han återvände mer eller mindre i triumf när flerpartisystem blivit ett faktum, sökte bilda ett eget parti men drabbades under valkampanjen av en stroke och nådde aldrig sina drömmars mål.

På väg till presidenten är en fängslande och välskriven bok. Holmqvist varvar

Stig Holmqvist

Foto: Aud Talle

egna erfarenheter med historiska översikter. En rad politiska ledare presenteras; yrkesrevolutionären och fältmarskalken John Okello som startade revolutionen i Zanzibar och sedan försvann in i historiens dunkel, Robert Mugabe enstöringen som blev Zimbabwes president och Ugandas Idi Amin slutligt besegrad av Nyereres armé.

Resultatet blir en fängslande skildring i Kapuscinskis anda. En bok väl värd en August-nominering och längre fram en pocketupplaga, då gärna med en personförteckning.

Oloph Hansson

Stig Holmqvist, *På väg till presidenten*
Carlssons Bokförlag, Stockholm 2010
ISBN: 978 91 7331 265 3

På väg till presidenten

Här följer ett avsnitt ur Stig Holmqvists bok. Han har själv valt det.

”Det var bättre på hans tid”, halvt viskar min chaufför Dunia med rörelse i rösten. Vi står bredvid varandra inne i det pagodliknande lilla mausoleum i Butiama, där Julius Nyerere vilar under en plattform av brunmelerad marmor. Jag har frågat Dunia om vad han känner när han står här inför sin landsfader. Dunia har tidigare förklarat att han alltid går in i mausoleet, oavsett hur många gånger han åker hit med besökare.

Vi blir stående tysta i respekt för Mwalimu Nyerere. Det känns inte rätt att ens föra ett viskande samtal här inne. Efter alla år av kamp skall han få vila stilla under den vackert skimmerande stenens uppsättningar av kransar och blomsterklädda kors. Genom de stora tonade fönstren faller ett behagligt dämpat solljus. Det är förvånansvärt svalt här inne trots den tidiga efter-

middagens stekande hetta. Det säjs att Mwalimu inte alls ville vila i ett minnesrum, utan bara önskade en enkel grav bredvid sina föräldrars en bit bort i Butiamas trädgård. Hade han själv fått möjlighet att se den här smakfullt enkla byggnaden i ljusgrå natursten, tror jag dock att han skulle ha tyckt om den. Ett rum för eftertanke.

När jag ett decennium efter hans död ställer frågan, möter jag flera tanzanier som liksom Dunia svarar med en positiv minnesbild: ”Det var bättre på Mwalimu Nyereres tid”.

Hur kan det komma sig? Har man redan glömt de stundtals stora materiella umbäranden och uppoffringar som man då tvingades göra? Dunia är ju trots allt så gammal att han måste minnas hur det var då på 1970- och 80-talen när han växte upp.

Dunia svarar eftertänksamt då vi åter kommit ut i det bländande solljuset: ”På Mwalimus tid var folk ärliga. Det fanns ingen korruption och man kunde lita på människor. Idag kan man inte lita på någon. Alla tänker bara på sig själva och sin egen familj. Alla vill ha pengar. På Mwalimus tid fanns det en gemenskap som inte finns idag.”

Fortsättning i

På väg till presidenten

”Men all politisk byråkrati, alla restriktioner som fanns då? Inte skulle väl Dunia ha kunnat äga en egen taxi på den tiden?”

”Jodå, min far hade sin egen taxi på den tiden.” Dunia tystnar, skrattar och rycker på axlarna: ”Fast visserligen fick hans gamla Peugeot ofta stå stilla för det fanns ingen bensin att få tag i, men den var i alla fall hans egen.”

I takt med den globala krisens allt kärvare livsvillkor för såväl Tanzanias stora och underutvecklade landsbygdsbefolkning som de som proletariserats i städernas slumområden, verkar det alltså som om Julius Nyereres år vid makten skimrar allt ljusare i minnet.

I skolorna hör man barnen sjunga hyllningssånger till den gamle Mwalimu. De sjunger om den gode läraren, han som efter många år av kolonialt förtryck, förde deras land till självständighet och sedan styrde det med stor visdom under många år.

Till sin hemby Butiama drog sig Mwalimu undan när de världsliga problemen blev tunga. Som en enkel man gick han varje morgon till kyrkan borta på andra sidan vägen för att söka perspektiv och mening. Det säjs, att inför sin gud var Nyerere som ett nyfiket barn som lyssnade med respekt och ödmjukhet på Bibelns och prästens ord.

Det är inget palats eller på något sätt storslaget hem Nyerere lät bygga åt sig och sin familj i Butiama. Det opretentiösa bostadshuset, som ligger strax bortom museet och mausoleet, har bara kostat en skärv av vad många andra afrikanska presidenter spenderat på sitt boende. I sin strävan att leva ett anspråkslöst och anständigt liv var Julius Nyerere absolut ärlig och okorrumperad.

Tio år efter hans död bor fortfarande hustrun Maria kvar i huset. Under makens levnad framträdde hon sällan offentligt, men därefter har hon allt mer fått en framtoning som nationens vördade moder i Butiama. När jag frågar museets vaktmästare om det är möjligt att gå och hälsa på henne, svarar han att hon för tillfället är lite krasslig och ogärna tog emot oanmälda besökare.

En av hennes och Julius söner, Madaraka Nyerere, skriver som journalist i tidningen Sunday News regelbundet krönikor i form av Letter from Butiama. Han gör ofta spetsfunda personliga reflektioner över livet i den här delen av landet, som geografiskt ligger långt från maktens centrum, men som samtidigt är ett namn som alla känner till och förknippar med nationens historia.

I en av sina krönikor berättar Madaraka Nyerere om hur han blev kontaktad av några personer från BBC. De ville göra ett radioprogram till minne av att det gått trettio år sedan hans far Julius drev Idi Amin från makten i Uganda. Kunde Madaraka tänka sig att i Butiama ta emot en av Idi Amins söner? Det skulle bli ett program om försoning.

Madaraka berättar att han först var tveksam till upplägget. Även om det skulle handla om försoning, kände han oro för hur folk i trakten skulle reagera. Många bar ju fortfarande minnen av hur Idi Amins trupper med brutalt våld trängt in i Tanzania och startat kriget. Och det skedde inte långt från Butiama, bara borta på andra sidan Victoriasjön.

Själv hade Madaraka mött Idi Amin en enda gång. Det var 1972, han var då elva år gammal och hade fått följa med far Julius till Mwanza, där denne skulle ha ett möte med Zambias president Kenneth Kaunda angående det politiska läge som uppstått i östra Afrika, sedan Idi Amin genom sin militärkupp tagit makten i Uganda.

Plötsligt och oannonserad kom Idi Amin själv inflygande till Mwanza för att delta i mötet. Det hade Madaraka inte hört. Han hade blivit tilldelad ett rum i det statliga gästhuset och när han på eftermiddagen kom tillbaka till rummet, fanns en enormt stor farbror i rummet. Överraskad hälsade Madaraka honom med ett respektfullt: ”Shikamoo”, och farbrodern hälsade artigt tillbaka: ”Marahaba”, så som en respekterad man bör svara. Ett

ögonblick blev de stående att titta på varandra, sedan stängde Madaraka snabbt dörren och skyndade ut.

Någon förklaring till vad Idi Amin sade eller gjorde under presidenternas möte, fick Madaraka aldrig av far Julius. Över huvud taget diskuterades nästan aldrig politik inom familjen. Fadern var noga med att skilja på rollen som president och som familjefader, berättar Madaraka om sin uppväxt. De gånger familjen åt middag tillsammans var stämningen runt middagsbordet alltid avspänd, oavsett vilka problem fadern brottats med under dagen.

Men i januari 1979 fick Madaraka uppleva hur fadern brast ut i vrede. I skolan hade Madaraka den dagen tillsammans med sina klasskamrater lyssnat på radion och hört hur fadern i upprörda ordalag meddelat att Tanzania förklarat krig mot Uganda. Aargsint uttryckte Julius Nyerere sin avsky mot Idi Amin som tvingat fram denna handling.

Madaraka minns, att den kvällen kunde den politiska vardagen och faderns vånda och vrede mot Amin inte hållas utanför hemmets hägn. Två av Madarakas bröder var piloter i det tanzaniska flygvapnet.

Lyckligtvis blev kriget kortvarigt. Den store mannen med de glittrande medaljerna, som Madaraka sett i Mwanza, visade sig härska över ett korthus. Redan den 10 april 1979 kunde de tanzaniska trupperna tåga in i Kampala. Då hade Idi Amin redan flytt ur landet.

Det var detta BBC, nu trettio år senare, ville göra ett minneprogram om. Madaraka bestämde sig för att acceptera. Fadern hade ju alltid varit en fredsälskande person som försökt föra en politik byggd på försoning med historiens oförrätter. Och Madaraka fann i grunden ingen personlig anledning till att inte ta emot ett av Idi Amins uppskattningsvis fyrtio barn som gäst i Butiama.

Jaffar Remo Amin var tretton år gammal då hans far störtades och flydde med sin stora familj till Libyen i ett av Muammar Gaddafis flyg. När Idi Amin dog av ålderdom på ett av det Saudiska kungahusets sjukhus i Jeddah 2003, hade redan Jaffar Remo och flera andra av diktatorns familjemedlemmar fått amnesti och kunnat återvända till Uganda. Och från Aminfamiljens hemtrakter i nordvästra Uganda följde BBC:s radioteam Jaffar Remo på hans resa till Butiama.

”Det finns säkert de som finner det märkligt att jag kommer hit för att hedra den man som störtade min far från makten och sände mig och hela min familj i exil under många år”, svarade Jaffar Remo på en fråga när han lagt ner en krans på Julius Nyereres grav inne i mausoleet. ”Men både Nyereres son och jag själv var unga då. Och mellan oss finns det en ömsesidig vilja att lägga historien bakom oss. Jag önskar också att den känsla av patriotism och gemenskap som finns här i Tanzania även kan komma att bli ett exempel för Uganda.”

Jaffar Remo förklarade att han som muslim lyssnat på president Barack Obamas ord om att kristna och muslimer skulle räcka varandra handen. ”Både Madaraka och jag tar idag ett historiskt steg. Vi vill inte befinna oss på fel sida i historien.”

På ett fotografi från mötet i Butiama mellan de två presidentsönerna sitter Jaffar Remo Amin klädd i en lila kaftan bredvid Madaraka Nyerere i bruna byxor och en traditionell tanzanisk skjorta med broderier. Jaffar Remo skrattar gott. Han ser storruxen ut i förhållande till den lätt hopsjunkne och allvarligt eftertänksamme Madaraka. Kanske är det också så ett porträtt av deras fäder skulle ha sett ut, om det någon gång blivit taget.

Hur bär man som son arvet efter sin fader? Själv har jag bara positiva minnen och har ingen börda att bära. Men om man som Jaffar Remo Amin är son till en beryktad diktator? När ens faders namn får miljontals människor att återkalla förfärliga minnen?

I radiointervjun med BBC förklarar Jaffar Remo att han och hans närmsta familj ständigt lever med känslan att vara landsförvisade, även om de sedan många år bor i Uganda. Jaffar Remo försöker inte försvara sin fars missgärningar, men menar att denne från början var en oskolad och enkel man som mani-

pulerades och utnyttjades av Storbritannien och andra internationella krafter. Jaffar Remo säger att fadern ville återupprätta den afrikanska självkänslan, den som de koloniala härskarna under många år brutit ner. Men när Idi Amin Dada själv fick makt kunde han inte handskas med den.

Jaffar Remo säger att han själv måste lägga historien bakom sig och gå vidare i livet.

För Madaraka Nyerere kan jag tänka mig att arvet efter fadern är mycket lättare att bära. Visserligen är det inte enkelt att växa upp i en berömd mans skugga, och visst var far Julius inte alltid den perfekta familjefader, som okritiska beundrare vill framställa honom som. Men den offentliga minnesbildens glans kastar ändå lite återsken även över en son.

Och det positiva minnet av Mwalimu Julius Kambarage Nyerere tycks bara tillta med åren. Att hans praktiska politik en gång förkastades och dömdes ut av många, bleknar i glömska. Hans humanistiska och visionära idéer lyfts däremot fram. "Ur vår jord och med vår hängivelse och vårt gemensamma arbete skall vi bygga vår framtid". En ung generation afrikanska intellektuella studerar hans skrifter i sitt sökande efter kontinentens framtid. Inte minst tar de till sig hans tankar om hur korruption och despotiskt maktmissbruk måste bekämpas för att skapa ett egalitært och socialt stabilt samhälle.

När man den 14 oktober 2009 hedrade tioårsminnet av Julius Nyereres död, kom Tanzanias president Jakaya Kikwete och dignitärer från flera andra afrikanska länder till Butiama, där Mama Maria Nyerere och sonen Madaraka tog emot dem.

Vid Nyereres grav uppmanade president Kikwete alla tanzanier att hålla samman, så som Mwalimu alltid förmanat dem.

Presidenten varnade de som försökte så splittring: "Om vi idag börjar glorifiera våra olika etniska grupper eller religiösa tillhörigheter, kommer landet snart att spricka upp i över 120 bitar... Jag varnar alltså alla inom massmedia som försöker underblåsa splittrande röster från politiker och religiösa ledare."

Presidenten sade att många i Tanzania idag var oroliga för att en oinskränkt frihet i massmedia att uttrycka sina åsikter, kunde hota landets stabilitet. Därför låg det i myndigheternas intresse att hålla efter media. Umoja, den enighet som Mwalimu alltid talade om, borde inte ifrågasättas i den offentliga debatten.

Som en av de unga eleverna runt Mwalimu skolades Jakaya Kikwete till dialog och tolerans, men sammanhållningen inom nationen gick alltid före allt annat. Då liksom nu.

Fast under senare år har Tanzania ändå drabbats av öppen och tydlig politisk oro. Korruptionsskandalerna har avlöst varandra. CCM-partiet och dess föregångare TANU, som styr landet i fyrtionio år, känner sin obrutna makt hotad. Och också inom partiet börjar sprickorna djupna.

Sedan president Jakaya Kikwete tillträdde sin post 2005, har han gjort försök att få kontroll över den korruperade ekonomin, där klyftorna i samhället växer och gör fattigdomen allt mer synlig. Efter en av de ekonomiska skandalerna måste presidenten till och med avskeda sin premiärminister.

Men att tvinga tillbaka korruptionen in i flaskan tycks vara omöjligt, när den väl en gång börjat sprida sig i samhället. Inte ens de offentliga avrättningarna i ett av korruption genomsyrat Kina tycks ju avskräcka den som väl en gång läppjat dess gift.

¶

Harnessing the Trade Winds

"Harnessing the Trade Winds..." är en liten bok skriven av Blance Rocha D'Souza. För historieintresserade är det en godbit som tyvärr är ganska okänd.

Vintern 2009 var jag några månader i Mombasa i Kenya och fick tillfälle att vara med på en ovanlig bokintroduktion på borggården till 1500-tals fästningen Fort Jesus. En mycket passande och ovanlig miljö för presentationen av en bok om historiska handelsförbindelser på en plats som spelat stor roll i sammanhanget. Det var en ganska märklig känsla att sitta i den ljumma skymningen på borggården och höra den lilla damen berätta den långa historien om tillkomsten av hennes bok.

Drygt 80-åriga Blance D'Souza är född i Kenya, utbildad till lärare i Indien men studerade sedan vidare till bibliotekarie i Kenya på 50-talet och arbetade i många år på US Library of Congress i Nairobi.

Hon intresserade sig tidigt för förbindelserna mellan Indien och Östafrika och samlade material i många bibliotek och arkiv. Hon hade god hjälp av sin egen utbildning. Bland annat har hon varit på

Zanzibar, Mauritius samt i Bombay och Goa.

Hennes stora familj och omgivning uppmanade henne att komma till skott och skriva en bok om vad hon fått fram men hon tyckte alltid att materialet inte var klart och behövde kompletteras ytterligare. Till slut lyckades man övertyga henne, snart var det risk att det skulle bli för sent och att eventuella rättelser och kompletteringar kunde göras i en andra upplaga.

Det mesta som skrivits om de månghundraåriga handelsförbindelserna i konkurrens med araber, perser, portugiser och engelsmän är skrivet av européer ur ett västerländskt perspektiv där man ofta framhållit sin egen roll. Här får vi se det från "den bruna mannens" sida. Blanche går systematiskt igenom århundrade för århundrade de mycket omfattande förbindelserna och det stora roll indier haft för utvecklingen av östra Afrika. Inte minst introduktionen av en massa nyttoväxter

och träd. Blanche listar 40 stycken plus en massa kryddor.

Det är en mycket intressant bok för den historieintresserade, skriven av en entusiast med ett litet annat perspektiv.

Som bibliotekarie är hon minutiöst noggrann med referenser och det finns en lång litteraturlista och ett fylligt person- och sakregister som gör boken än mer användbar.

Många kapitel överlappar varandra naturligt nog en del, men med bättre redigering skulle många för mig irriterande upprepningar kunnat ha undvikits.

Lars Asker

Harnessing the Trade Winds: the story of the centuries old Indian trade with East Africa using the monsoon winds.

Blance Rocha D'Souza
Zand Graphics Ltd. Nairobi Kenya. 2008
ISBN 9966-7123-2-1

Gummorna i byn

Allan Burman växte upp i Mpera där hans föräldrar var missionärer. Han har just skrivit sina memoarer som ännu inte är publicerade. Här följer ett utdrag om de gamla änkor som vid den här tiden på slutet av fyrtiotalet hade det väldigt svårt. Missionen hade byggt små hus åt några av dem i närmaste by dit Allan gärna cyklade när han var hemma på skollov.

Mamma hade gått till sjukvården och pappa till ett skolbygge och sedan till ett litet husbygge för att se hur arbetet fortskred. Här hemma hade jag, i motsats till i internatskolan, min cykel. Jag gick och hämtade den och lekte en stund att jag var flygaresset Biggles som flög över savannen. Under tiden steg de verkliga flygarna, regnfågelnarna allt högre upp mot skyn med utbredda vingar i den varma termiken.

När det blev för tråkigt att "flyga" cyklade jag ner till byn där missionen hade byggt de små husen till de gamla gummorna, som blivit utstötta. Jag kunde ju i alla fall gå och prata med dem en stund för de var säkert hemma.

Vid ett av husen satt Milemba och njöt av solens värmande strålar. Mot morgonsidan hade hon blivit frusen.

"Ng'wangeluka mayo" hälsade jag artig. Mot äldre skulle man alltid vara artig och det är den besökande som hälsar först.

"God morgon själv" svarade Milemba.

"Kom hit Allande så får jag prata med dig! Du kan gott lyssna på mig en stund!"

"Jo, det kan jag väl".

"Har Du hört hur det kom sig att jag blev omhändertagen av missionen?"

Eftersom jag visserligen kände till hennes berättelse men hade gott om tid att lyssna satte jag mig på den pall hon anvisade mig i skuggan vid husväggen. Jag lät henne berätta. Först var hon tyst en stund och tänkte efter.

"När jag var så här hög" – hon visade med handen böjd i vinkel på hur lång hon var när det hela utspelade sig. Man visar inte med handen rak måttet på människor, däremot på djur. Hon var kanske i elvaårsåldern, som jag var nu, då det förfärliga hände.

"Min familj hade flyttat med våra kor ännu en gång till en plats med bättre bete. Du Allande vet nog att vi *badushi* är ett nomadfolk. Min pappa hade sagt till mig att valla några av korna i närheten av skogen och se till att de höll sig tillsammans.

Jag satte mig under ett feberträd och tittade på hjorden. Jag märkte inte att det kom två karlar bakom trädet. De slog mig medvetslös och sedan mindes jag ingenting. Hela dagen gick. När solen började gå ned kom en annan herde förbi. Den herden berättade senare för mig att hans kor började råma och vägrade lyda honom och hundarna som skulle driva hjorden mot hemmet plötsligt sprang åt annat håll där de stannade framför en rishög. När den andre herden gick dit såg han att det var blod på marken. Han tog bort kvistarna och hittade mig. Herden var säker på att jag var död. Med *panga* hade tjuvarna misshandlat mig svårt. Ögonen hade de stuckit ut och dom otäcka karlarna hade dessutom skurit mig i munnen så tungan såg hemsk ut! Djuren hade de stulit."

Milemba blev tyst igen så jag passade på att fråga:

"Men hur kan du se nu eftersom du sa att tjuvarna stack ut båda ögonen?"

"Jag hade i alla fall tur för ena ögat klarade sig ganska bra. Jag kunde hjälpa till hemma och under mitt vuxna liv har jag kunnat fortsätta att valla kor och göra rätt för mig. Mitt misstag nu på gamla dagar var att jag blev kristen. Det tyckte min släkt inte om utan körde iväg mig. 'Far vart du vill, men kom inte igen!' så sa dom till mig. Det var då jag gick till Daudi Doma i Sangilwa och bad om hjälp. Han skrev ett brev till din pappa och gav det till mig. Sen gick jag till missionsstationen i Mpera. Jag är så tacksam för att jag blev omhändertagen där. Nu har jag eget hus, en egen liten åker och dessutom en fin tupp och några hönor, som din mamma gav mig för att jag skulle kunna delvis försörja mig själv."

Det där med den fina rastuppen och hönorna kände jag till. Tanken var att Milemba skulle sälja kycklingar för att på så sätt få en slant som hon så väl behövde till bland annat köp av salt och tvål.

Efter en stund bytte hon samtalsämne.

"Jag tycker att du och din lekkamrat Ezekia är mycket snälla mot oss gamla. När ni är och klättrar i det stora *ntundu*-trädet här vid byn brukar ni ju bryta av stora döda grenar som vi gamlingar kan ta reda på till ved. Är ni aldrig rädda för att ramla ner när ni klättrar och hoppar mellan grenarna? Ni ser ut som små apor utan svansar!"

"Nej, inte har vi tänkt ramla ner!"

"När ni går till klätterträdet så går ni väl inte in i andelunden?" Lunden av träd med offerstenen i mitten undvek vi. Det kändes otäckt att vara i närheten av den. Jag hade i alla fall gått in och tittat. Lunden var inte så stor och trädens grenar bildade tak. I offerlunden var hövdingen Kuleng'wa begravd för länge sedan, men fortfarande offrade man mat till hans ande på stenen.

"Ni pojkar skall akta er för att oroa förfädernas andar. Man vet aldrig vad som kan hända om ni går dit. Jesus beskyddar oss, men man skall nog vara försiktig i alla fall."

Några dagar tidigare hade mamma varit till Milemba för att höra om det var något hon behövde. I en barkbytta hade hon tillräckligt med mjöl för flera dagars matlagning och den svarta vattenkrukan av bränd lera var fylld med vatten. På väggen hängde en liten urholkad kalebass som tjänstgjorde som skopa. Bredvid eldstaden, som ju bestod av tre stenar, pyrdede fortfarande elden. Mamma upptäckte till sin förvåning att den gamla tanten lagt sin sovmatta på jordgolvet trots att hon hade en riktig säng med barkremsbotten.

"Men Milemba sover du på golvet?"

"Jovisst gör jag det, men det blir bara några veckor. Du som har så bra ögon ser väl att en av mina hönor ligger på ägg i sängen. Vi ryms inte båda två!"

Under tiden vi suttit och pratat kom gamla Elisabethi fram till oss. Hon var lång och mager och dessutom väldigt gammal. Jag kunde inte låta bli att fråga henne hur gammal hon var för jag visste svaret.

"Mayo Elisabethi, hur gammal är du egentligen?"

"Jag är över tvåusen år", svarade hon utan att tveka.

"Men då levde du ju redan på den tiden Jesus gick här på jorden!"

”Ja, det kan väl tänkas, men jag vet väl hur gammal jag är” snäste tanten förargat.

Alldeles bredvid oss i byn var ett nytt litet hus under uppförande. Det skulle Mwana Cheyo ha. För tillfället bodde hon hos en familj i närheten. Hon var ganska liten och såg ut som ett krokigt troll. Hon var inte rädd för något. Häromdagen hade hon gått till oss för att be om ett nytt skynke. När hon närmade sig vårt hus kom vår vakthund rusande mot henne. Mwana Cheyo var troligen den enda afrikanen som inte reagerade det minsta på den vilt skällande, huggtandsvisande, jucken. Hunden tvärnitade. Vad var nu detta? Begrep hon inte hur farlig han var? Tydligt inte! Skamset lomade han iväg åt annat håll och låtsades att det fanns något mer intressant bakom köket.

Nu kom pappa förbi. Han gick fram till mannen som murade på det nya huset.

”Visst sa du att du var en *fundu*, mästare?”

”Jajamän jag är murar-fundi. Ser du inte det?”

”Nej, det gör jag verkligen inte!” svarade pappa skrattande. ”Hur kommer det sig då att väggen buktar utåt?”

”Det är ditt fel, *nangi!* Du gav mig ett dåligt vattenpass och kulan far hit och dit, så inte går det att bygga rakt med det här verktyget!”

En lång stund stannade pappa hos ”fundin” och visade honom hur ett vattenpass skall användas. Det var inget fel på vattenpasset, men väl på ”fundin”. Det var bara att riva ner de senaste tegelvarven och mura om dem på nytt.

Klockan började närma sig sex på dagen, eller som vi vita säger tolv. Solen stod i zenit. Det var dags att cykla hem igen. Lunchen ville jag inte missa, så jag sa adjö till gummorna och for hem.

Föreningen Afrikansk Litteratur och Kärlek x 21

– noveller av kvinnliga afrikanska författare

Att vara kvinna. Begreppet skapar gemenskap över hela vår jord. Vi känner igen oss i kvinnoöden, kvinnokänslor, kvinnomödor varhelst de utspelar sig, vadhelst de handlar om.

Tror vi i alla fall. Det talas om den västerländska kvinnan, den asiatiska kvinnan, den afrikanska kvinnan. Vari ligger likheterna? Vari skillnaderna? Den traditionella bilden av kvinnan i Afrika består av ett evigt slit för överlevnad, med hackan i handen, barnet på ryggen och ett blivande i magen. Dags att ta död på den myten. Det är vad Amata Ata Aidoo uttrycker att hon vill göra med den här antologin, en samling noveller från vitt skilda delar av den väldiga afrikanska kontinenten.

Från sagor och myter till nutida krass verklighet, från en 14-årig ”Lolita” till en åttioårig mormor. Vi får lära känna kvinnor i olika skeden av livet och vi får ta del av kärlek i alla dess skiften och nyanser. Här får vi en helt annan bild av den afrikanska kvinnan än den vi matats med tidigare.

Är detta en bok enbart för kvinnor? Självklart är det en stark upplevelse att som kvinna få möta så många systrar från så vitt skilda kulturer. Och visst ger den en känsla av igenkänning och gemenskap. Men för män bör det här vara en guldgruva – här finns möjlighet till insikter och förståelse, nytänkande och nyskapande.

Initiativet till att ge ut boken togs av Föreningen Afrikansk litteratur – en förening som bildades 1996 i Norrköping av en grupp kvinnor med intresse för och erfä-

renhet av Afrika. Föreningen vill studera, sprida och stödja afrikansk litteratur för att genom litteraturen öka vår förståelse för Afrika, dess historia, kultur och dagens livsbetingelser, särskilt vad gäller kvinnor.

Medlemmar i föreningen har bidragit genom översättningar, korrekturläsning mm och under sommaren har vi arbetat fram en läsguide som kommer att publiceras på webben på föreningens webbsida och Macondo www.macondo.nu. Guiden innehåller mängder av länkar till intervjuer med författarna, musik, film mm, den ger förslag till diskussionsfrågor och lästips.

I förordet skriver Karin Ruuth-Bäcker initierat om afrikansk litteratur och presenterar de olika novellerna. Karin är författare till *Bakom maskerna – en introduktion till den moderna afrikanska litteraturen söder om Sahara* som varmt rekommenderas.

Föreningens medlemmar gamla som nya får ett ex av *Kärlek x 21* – gå in på föreningens webbsida www.foreningenafrikanskklitteratur.se.

Boken är utgiven av Bokförlaget Tranan, www.tranan.nu.

Karin Sohlgren och Britt Reuterwall Hörnstedt
Föreningen Afrikansk Litteratur

Flyg till Afrika?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

☑ Kunskap ☑ Erfarenhet ☑ Specialpriser (Raptim)

Safari? Anlita Tour Africa, www.tourafrica.se!
(Tour Africa är en del av Tranås resebyrå)

Välkommen!

Tel: 0140 - 375 010
e-post: africa@tranas-resebyra.se
Hemsida: www.tranas-resebyra.se

Tranås resebyrå - trygghet och kvalitet sedan 1979

Swahili för svenskar

Praktisk parlör för dig som reser eller arbetar i Östafrika

149 kr + porto

www.watatu.com

Tanzania in transition

From Nyerere to Mkapa

This is a brand new book and Habari has not yet had opportunity to read it. The text below is from a presentation of the book at *Norsk Utenrikspolitisk Institutt*, NUPI, in Oslo on October 27th by Kjell Havnevik.

Tanzania in transition—from Nyerere to Mkapa, Kjell Havnevik and Aida C. Isinika (eds).

Published by Mkuki na Nyota Publishers, Dar es Salaam, in cooperation with Sokoine University of Agriculture, Morogoro and the Nordic Africa Institute, Uppsala.

ISBN 9789987080861 306 pages

The objectives of the book

(i) Contribution to understanding Tanzanian development in a broader perspective by marrying the analysis of historical developments with insights from more recent transitions, in particular those related to the reign of president Benjamin Mkapa from 1995-2005, the first phase of the Tanzanian multiparty system. However, this system again rests on a legacy of colonialism and more than three decades of one-party rule. An understanding of this legacy is outlined in the historical parts of the book with particular attention to the role and influence of Julius Nyerere (chapters 2, 3 and 4).

(ii) To inquire whether recent transitions have generated outcomes of transformational character, i.e. (i) broad based economic development that reduces poverty and (ii) enhancing agency.

Contributions of the book's eleven chapters come from Tanzanian, Nordic and European researchers and institutions with a long term commitment to Tanzanian development research. Five of the eleven contributors are Tanzanian and three are women.

Transitions analysed in the book are of critical importance to Tanzanian development in the past and currently. They relate to agrarian transitions, forestry,

development cooperation and government and democratization. The book also contains a postscript—showing summary and trends in the transitions addressed for the period 2005-2010, the first period of Kikwete's presidency. Tanzania is facing a new parliamentary and presidential election on October 29.

The historical perspective of the book has two major contributions; (i) understanding development over time—continuities and discontinuities, (ii) provide insights into the pre-conditions for the transitions sparked by policy reform and strategies. But in addition it also serves as a memory by carefully investigating the philosophy and ideas of Tanzania's first president, Julius Nyerere. This may also contribute to the understanding of Tanzanian identities. Nyerere's ideas and philosophy are analysed in relation to three perspectives, (i) the ethical, (ii) the indigenous and (iii) the Marxist.

Some of the findings of the book

(i) Agrarian transitions show some dynamism,

- But they are not able to challenge customary land ownership systems,

- This is, however, happening during more recent years with the expansion of large scale biofuel production (topic of book to be published in June 2011, Prosper Matondi, Kjell Havnevik and Atakilte Beyene, "Biofuels, land grabbing and food security in Africa", ZED Press London in cooperation with the Nordic Africa Institute)

- In urban like rural settlements (north-west) wealth accumulation and class differentiation are emerging as capitalist investors are taking a stronger grip on land and wage labour.

- After economic liberalization from the mid-1980s onwards, agricultural producer price variability has increased making it difficult for smallholders to plan financially.

- From year 2000 a stable increase in agricultural production. From 2005 to 2009, annual agricultural growth has been between 4% and 5%.

- During Mkapa's second presidential period, average annual GDP per capita growth increased to 3.6%. However, mining, tourism and construction have been the main drivers. However, these are sectors mainly controlled by external interest.

- In spite of economic growth, poverty has not been reduced much. The percentage of population below the food poverty line dropped from 22% in 1990 to 17% in 2007, and those below the basic needs poverty line from 39% in 1990 to 33% in 2007.

- Corruption did not change much under Mkapa. At the end of his reign in 2005, 50 corruption cases before the courts. This increased to 578 in 2009 (including 27 cases of grand corruption). Some of these cases relate to Mkapa's presidential periods, in particular the second one. Corruption has emerged as a huge problem in Tanzania—youth and decent working people has no leaders to look up to as examples.

- Development assistance. After rapid economic growth and self sufficiency in food in the 1960s, Tanzania became dependent upon development assistance in the 1970s, a dependency which still exists. Mkapa was able to insert discipline in Tanzanian macro-economic management in the late 1990s, but aid is still important. This can put in doubt the claim of increased government agency, as in-

licated in the book. Donors have also dropped their concern for recipient ownership of development strategies as perceived in the Paris agreement of 2005 and the Accra follow up in 2008. Recent increases in corruption is threatening the external support to Tanzania—this development has also increased the popularity of opposition parties.

- Democratisation. Jonas Ewald shows in an important chapter of the book that experiences with democratization in Tanzania are ambiguous. It is shown that economic reforms have had a direct bearing on the democratization process. Three multi-party elections show that CCM has consolidated its position, both in the parliamentary and presidential elections. Oppositions have suffered crushing defeats (in 2005, 80 per cent of the vote for Kikwete). The outcomes of the parliamentary elections are also attributed to an electoral system of single member constituencies where the winner takes all.

Some conclusions from the book

1. Transitions in major societal areas in Tanzania with emphasis on Mkapa's reign from 1995-2005 have hardly been supportive of transformational outcomes—although a number of dynamic processes have been identified and analysed.

2. Rural poverty remains high in spite of increased economic growth.

3. Rural growth mainly through expansion of land cultivated, not through increased labour productivity.

4. Dynamic productive developments mainly in mining and tourism, sectors that are primarily controlled by external forces.

5. The death of Nyerere in 1999, left Tanzania without a firm guiding hand,

which in spite of its faults and increasing authoritarianism, encompassed an ethos of morality and justice.

6. Nyerere's contribution to nation building and peace in Tanzania, as argued by the ethical interpretation, has however been carried forward by Mkapa and the current president, Jakaya Kikwete. To protect the legacy of Nyerere in these areas is a significant contribution that has to be acknowledged.

7. As to the pre-conditions for transformational change, it can be argued, alongside the Marxist oriented perspective that Nyerere misread the situation. His emphasis on ujamaa, including increasing dependence upon development assistance, led to a stronger integration in the global economy without agricultural productivity increases.

Content and contributors:

Chapter 1: Kjell Havnevik and Aida C. Isinika: Tanzania in transition - To what?

Chapter 2: Kjell Havnevik: A Historical Framework for Analysing Current Tanzanian Transitions: The Post-Independence Model, Nyerere's Ideas and Some Interpretation.

Chapter 3: Jarle Simensen: The Norwegian-Tanzanian Aid Relationship: A Historical Perspective.

Chapter 4: Deborah Fahy Bryceson: Agrarian Fundamentalism or Foresight? Revisiting Nyerere's Vision for Rural Tanzania.

Chapter 5: Rune Skarstein: Smallholder Agriculture in Tanzania: Can Economic Liberalisation Keep its Promises?

Chapter 6: Aida C Isinika and Khamaldin Mutabazi: Gender Dimensions of Land Conflicts: Examples from Njombe and Maswa Districts in Tanzania.

Chapter 7: Gerald C. Monela and Jumanne M. Abdallah: Dynamism of Natural Resource Policies and Impact on Forestry in Tanzania.

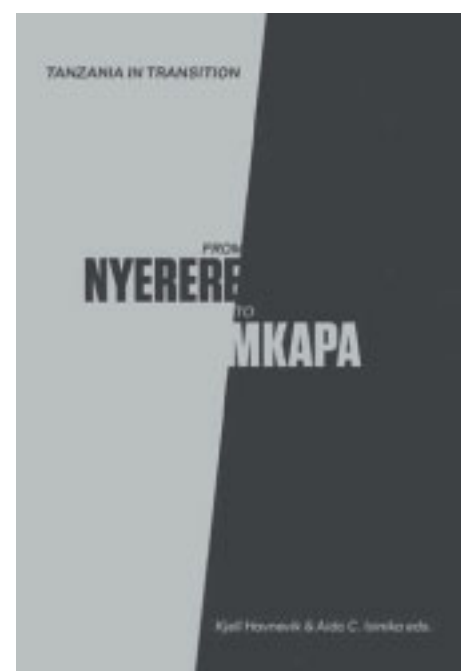
Chapter 8: Brian Cooksey: Trends in Corruption during Mkapa Era—Who Wants to Know?

Chapter 9: Samuel Wangwe: Changing Aid Modalities and Tanzanian Development Assistance Partnerships.

Chapter 10: Jonas Ewald: Challenges to the Democratisation Process in Tanzania.

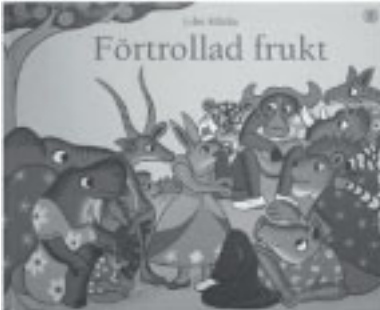
Chapter 11: Kjell Havnevik: Post-script—Summary and Trends 2005-2010.

.....
The book can be ordered online at:
www.africanbookscollective.com

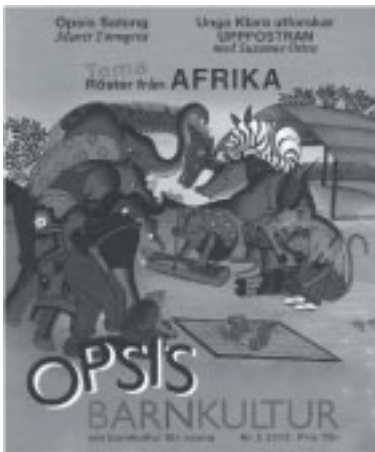

John Kilaka

John Kilaka representerade tillsammans med Elieshi Lema Tanzania på årets Bokmässan i Göteborg. Kilaka är mer känd för Habaris läsare som konstnär och en i Tingatinga-kooperativet. Men han har många strängar på sin lyra. Eva Löfgren har träffat honom på Bokmässan.

Macondo. Ett pedagogiskt material om Förtrollad frukt och ytterligare tre afrikanska bilderböcker kommer läggas ut på www.macondo.nu.

Opsis Barnkultur. John Kilaka intervjuas i temanummer om Afrika <http://www.opsisbarnkultur.se>

Skriften Den hemliga trädgården 4 AFRIKA av Sven Hallonsten och Britt Isaksson kan beställas gratis från vbib@solidaritetshuset.se. Här presenteras en rad afrikanska författare till framförallt barnböcker.

I samband med ett av hans framträdande på barnboksscenen får jag en pratstund med John Kilaka. Han har med sig två barnböcker till mässan. Dels *Färsk fisk* som har några år på nacken och dels *Förtrollad frukt* som nyligen översatts till svenska. Båda är utgivna på förlaget Hjulet.

John föddes 1966 i Sumbawanga nära Iringa och redan som tioåring visade han intresse för konst och gjorde skisser i san-

undsjuk på de andra och deras grödor och stjal den färska fisken samtidigt som han saboterar lastbilen med grödorna. De andra djuren är kloka och hittar ett sätt för Hund att bli en bättre människa (hund). Boken är underbart illustrerad och mina barnbarn läser den ofta med stor behållning. Efter *Färsk fisk* kom en bok som heter *Goda vänner*. Den är utgången från förlaget och finns inte att få mer än möjligen på antikvariat. Den senaste bo-

John Kilaka intervjuas av Habaris utsända Eva Löfgren

Foto: Daniel Augusta

den. I skolan, som han började först vid 11 års ålder, fick han möjlighet att rita på papper och på svarta tavlan. Hans lärare var inte alltid glad åt hans teckningar på svarta tavlan. Viktiga lärare i hans måleri har varit Peter Martin och Damian Msagula. De ledde in honom i Tingatinga-måleriet. Så småningom utvecklade han sin egen stil – *the Kilaka style*.

Barnboksskrivandet började han med år 2000. Han hade alltid varit intresserad av muntliga berättelser och vill sprida dem vidare på olika sätt. Alla hans böcker handlar om djur med mänskliga egenskaper och beteenden. Den första boken *Färsk fisk* handlar om hur djuren åker till marknaden för att sälja sina grödor och råkar ut för diverse problem på vägen, orsakade av kamrat Hund. Hund är av-

ken *Förtrollad frukt* har också fantastiska illustrationer i liggande A4-format med tydliga inslag av Tingatinga-måleri. Boken handlar om hur de små djuren kan vara de klokaste och att det gäller för de andra djuren att lyssna på dem. Boken fick stor uppmärksamhet på bokmässan, delvis beroende på Kilakas engagerade sätt att berätta om den.

Det som engagerar Kilaka mycket just nu är att samla muntliga berättelser från olika delar av Tanzania. Han reser runt med cykel och pratar med de äldre. Han menar att idag finns inte tid längre att berätta historier så det gäller att ta vara på den traditionen. En schweizisk organisation har gett honom projekt pengar för att lära grundskolelärare och skolinspektörer i Mwanza att samla och dokumentera i

Kärlek x 21 – succé på bokmässan!

Samtal mellan Doreen Baingana, Monica Arac de Nyeko och Yaba Badoe – tre av novellförfattarna.

Doreen Baingana från Uganda. Monica Arac från Uganda. Yaba Badoe från Ghana.

Av de 21 novellförfattarna deltog åtta i många olika program under bokmässan. *Kärlek x 21* fick ett eget seminarium under bokmässans sista dag med tre av författarna och en stor, entusiastisk publik. Alla exemplar av boken som fanns till försäljning under mässan var sedan länge slutsålda.

Får afrikanska författare skriva om kärlek? Ama Ata Aidoo förklarar i sitt förord till boken att ämnet tidigare varit tabu för seriösa författare, det har ansetts alltför lättsinnigt och ämnet har överlåtits helt och hållet till populärkulturen. Men kärlek genomsyrar livets alla områden och är för viktigt att stoppas undan.

Inledningsvis talar Doreen Baingana – från Uganda – om hur novellerna berättar om kärlek och rädsla, om konflikterna bakom kärleken. Monica Arac de Nyeko – också från Uganda – tar upp kärlek som ett mål, som en hägring som hela tiden försvinner, om kärlekens amorfa natur

med så många olika element, så mycket smärta. Yaba Badoe – från Ghana – talar om hur novellerna skildrar kvinnors mångfaldiga erfarenheter – som kristna, muslimer, i samkönade eller heterosexuella relationer och i utvidgade familjer. Varje berättelse är stark i sig själv men de samspelar också med varandra och förmedlar en mänsklig erfarenhet i ett afrikanskt sammanhang.

Yaba Badoe berättar att hennes novell *Rivalen* bygger på mammans historia om konflikter i den utvidgade familj där hennes mamma fick ta hand om oräkneliga barn utöver sina egna. Mrs Mensah, huvudpersonen i novellen, har ett namn som är mycket vanligt i Ghana just för att hon vill betona att denna historia inte är unik. Hon inleder novellen med en dröm och påpekar att afrikaner kände till drömmar långt före Freud!

Doreen Baingana vill ställa frågor och undersöka förhållanden i sin närhet i

sina noveller. I *Tropisk fisk* behandlar hon ett ojämnt förhållande mellan en afrikansk ung kvinna och en europeisk man. Trots sin universitetsutbildning är kroppen kvin-

nans främsta tillgång och hennes värde ligger i förmågan till sexuell attraktion.

Monica Arac de Nyeko menar att hon gör upptäckter under sitt skrivande. *Rosenäppelträd* utspelar sig i hennes barndoms landskap och skildrar kärlek mellan två unga flickor, en kärlek som inte får finnas i Uganda. Trots detta har novellen prisbelönt och hon har fått stor uppskattning för den.

Doreen och Monica tillhör den ugandiska gruppen Femrite som gett unga kvinnliga författare en plattform. Yaba berättar om Ama Ata Aidoo som i Ghana ordnar möten och kulturprogram. Det är viktigt för kvinnliga afrikanska författare att få mötas och utbyta erfarenheter.

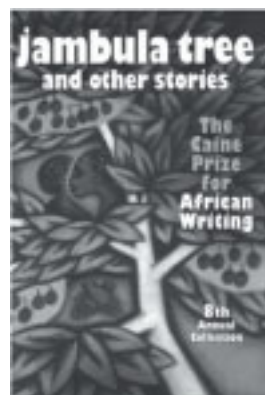
Läs mer av författarna på engelska:

Doreen Baingana *Tropical Fish* (novellsamling).

Monica Arac de Nyeko *Jambula tree and other stories* (novellsamling).

Yaba Badoe *True Murder* (roman).

Text och foto: **Karin Sohlgren**

i muntliga berättelser. Lärarna uppmunt- rar sina elever att fråga de äldre i byarna och sedan återberätta historierna i skolan. Kilaka vill lära lärarna att skilja på berättelser för vuxna och för barn och hjälpa dem att skapa ett bibliotek.

Kilaka har fått stor uppmärksamhet i Schweiz och Tyskland med sina barnböcker. I december reser han till Tyskland för att berätta sina historier för barn på biblioteken.

Jag fråga litet om hans familj och om de också målar och skriver. Hans fru skriver och är just i dagarna klar med en bok

som heter *Bahati katika jitihada* (Luck and effort). Hans tre barn både skriver och målar så gernerna har gått i arv.

Jag frågar till sist om hans engagemang i samarbetet med Walt Disney. Då märker han för första gången under intervjun. Han är mycket missnöjd med samarbetet och känner sig lurad. Walt Disney hade skrivit kontrakt med konstnärerna när det gällde de tecknade filmerna. Nu tar de fram böcker, paraplyer, leksaker utan att konstnärerna får någon ersättning. Daniel Augusta, manager för Tingatinga kooperativet, försöker hjälpa konstnärerna i den

juridiska processen men det är Davids kamp mot Goliat.

Eva Löfgren

Mer om Kilaka kan man läsa på hans hemsida www.kilaka.com.

Boken *Färsk fisk* kan beställas via www.watatu.se och boken *Förtrollad frukt* kan beställas via www.ndio.se.

Se också *Världens barnboksförfattare* av Britt Isaksson och Sven Hallonsten, BTJ Förlag.

Karin Ruuth-Bäcker – den afrikanska litteraturens grande old dame i Sverige.

Karin Ruuth-Bäcker "Bakom maskerna – en introduktion till den moderna afrikanska litteraturen söder om Sahara". Boken utkom

2002 och ger en provkarta på litteratur från 18 olika länder förankrat i ett historiskt, socialt och politiskt sammanhang. Läsaren får en översikt av

centrala motivkretsar som familjerelationer mm. Lindelöws bokförlag, www.lindelow.nu.

Karavan – ett dubbelnummer "Afrika dag och natt" med noveller av bl a Doreen Baingana och Monica Arac de Nyeko. Helårsprenumeration fyra nummer 220:-. Karavan är en litterär tidskrift som i Norden verkar för ökad kunskap om och översättning, spridning och läsning av skönlitteratur från Afrika, Asien och Latinamerika. www.karavan.se.

Elefantens tänder

Elefantens tänder är titeln på en samling ordspråk från Kageraregionen som översatts och getts ut av Werner Both på ett tyskt missionsförlag. Ordspråken återges på fyra språk nämligen kihaya, tyska, kiswahili och engelska. Boken inleds med en kort beskrivning av regionen med kartor. Det finns ett ordspråk för varje vecka och på motstående sida en vacker bild. Bilderna är hämtade från Tanzania, Etiopien och Namibia.

En liten anmärkning om översättningen till engelska. Det står ofta *The person who...* i stället för *He who...* På tyska sägs *Wer...* och vi säger ju *Den som ...* men det gäller inte alla ordspråken.

Det är en förtjusande och vacker bok och många ordspråk låter bekanta.

Här är ett kort urval:

Det som kommer ut ur munnen kan aldrig återvända dit.

Den som hittar i mörkret behöver inte månen.

En ensam trumma skapar ingen melodi. Somliga äter gräshoppor med skinn och vingar (vilka normalt tas bort) men om smaken kan man inte diskutera.

Dåliga tänder hindrar oss inte att skratta.

De första tänderna bits inte, de ramlar ut.

Elefantens tänder är ingen börda för honom, han är van vid dem.

Det är med hjärtat man ger, fingrarna bara släpper taget.

Die Zähne des Elefanten. Herausgegeben von Werner Both. 2010, ISBN 978- 3- 87214- 523- 9

10-TAL – dubbelnummer *KENYA, mon amour* med poesi, noveller, fotografier och intervjuer. www.10tal.se.

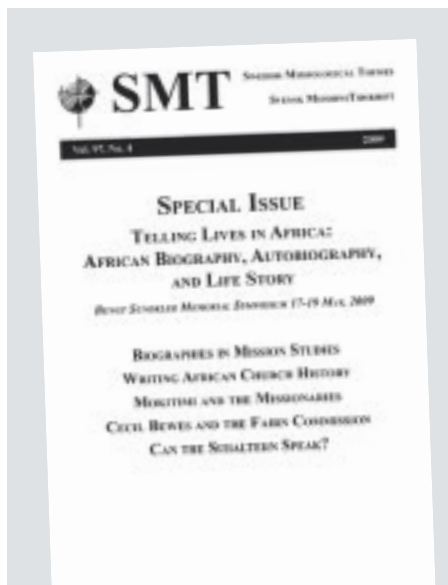
I *Afrika har ordet* presenteras författare och förlag som medverkade under Bokmässan 2010. Text: Anita Theorell. Utgiven av Nordiska Afrikainstitutet. Beställ genom www.afrika2010.se.

Livsberättelser från Afrika

Ett temanummer av Svensk Missions-tidskrift handlar om de personliga berättelsernas betydelse för att förstå missions- och kyrkohistorien i Afrika. I maj 2009 hölls Bengt Sundkler Memorial Symposium och i tidskriften återges de olika inläggen vid symposiet. Marja Liisa Swantz skriver ingående om Bengt Sundklers livsgärning och om hans bok *A History of the Church in Africa*. Hon fick också uppdraget att komplettera och fullfölja hans självbiografi *Beyond the Forestline* som hon gav titeltillägget *The life and letters of Bengt Sundkler*.

Kajsa Ahlstrands bidrag heter *Biographies in Mission Studies* och redogör för de olika sorters berättelser av och om missionärer som bevarats. De handlar om deras möten med de människor de arbetar med och hos. Hon diskuterar betydelsen av dessa bidrag till missionshistorien.

Ett viktigt och tankeväckande bidrag heter *Can the Subaltern Speak? Or Who is Sharing a Meal with Whom?* av Karin Sarja, där vi får följa en svensk missionär

under hennes tid i Zululand runt förra sekelskiftet.

Ett bidrag handlar om Mau Mau-tiden i Kenya och ett annat om den förste svarte presidenten i Metodistkyrkan i Sydafrika. Christopher Steed, som skrivit *A History of the Church in Africa* tillsammans med Bengt Sundkler, reflekterar över hur det är att skriva afrikansk kyrkhistoria idag jämfört med då.

Skriften inbjuder till fördjupad läsning inte minst tack vare sina många hänvisningar till just personliga livsberättelser. *Svensk Missionstidskrift, vol 97 nr 4 2009*

Stigtomtas ko

Det står en blågul svensk ko insvept i afrikanskt tyg i vapenhuset i Stigtomta kyrka i Strängnäs stift. Under sommaren har kollekten vid musikkvällarna gått till att köpa kor i Tanzania. Detta är en del av Svenska kyrkans internationella arbete, som drivs tillsammans med den lutherska kyrkan i Tanzania. Fattiga familjer får en dräktig ko och betalar tillbaka lånet genom att lämna ifrån sig en kalv. Kvinnan i familjen har ansvaret för kons skötsel och lär sig modern djurhållning och att använda dyngan till jordförbättring. Därigenom stärker hon sin ställning i familjen samtidigt som familjens ekonomi stärks genom mjölkförsäljningen. Projektet har pågått i flera år och fungerar mycket väl.

Den som vill vara med och köpa kor kan sätta in pengar på Svenska kyrkans konton, bg 900-1223 eller pg 900122-3. Märk inbetalningen med P89 som är projektbenämningen.

Kyrkans tidning 27/28 2010

Mwanga-utbyte med Arvidsjaur

Tjänstemän från Mwanga vid Kilimanjaro fot besökte i somras skogskommunen Arvidsjaur för att lära sig om alternativa energiformer. – Vi måste lära oss att ta bättre hand om skogen, sa Mwangas utvecklingschef John Shigela. Delegationen från Mwanga bestod av sex kvinnor och män som företrädde skola, sjukvård, näringsliv och jordbruk. De genomförde under en veckas tid en rad olika besök, bland annat hos GME-miljöenergi, Norrfog, GK-door i Glommersträsk och UTE-trä i Arvidsjaur. De träffade också personal vid kommunens lärcentra.

Tillväxtenheten i Arvidsjaur sökte och fick pengar av Sida för utbyte mellan Mwanga och Arvidsjaur. Tanken med projektet är bland annat att öka kommunens och näringslivets förståelse för andra kulturer och bidra till att den fattiga regionens energiutveckling ökar. Trots enorma mängder solenergi och även vindkraft är efterfrågan på energi ett stort hinder för utvecklingen i Mwanga. Vi har kunskaper hos flera företag som utvecklat metoder för att tillverka pellets och briketter av skogsråvara.

Arvidsjaur kommun 2010-09-02

Docentur till DSM-forskare

Elizabeth Robinson antogs i höstas till docent vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, institutionen för nationalekonomi med statistik. Elizabeth Robinsons forskning fokuserar på skärningspunkten mellan människor och den naturliga miljön, särskilt hur politik och institutioner kan utformas för att skydda både resursberoende näringar och naturresurser. Elizabeths nuvarande forskning handlar om att identifiera framgångsfaktorerna för sk delaktighetsskogsbruk i Tanzania, utforma optimala incitament och mekanismer för att hantera och bevara ett hållbart skog- och djurliv. Den handlar om tillsyn och korruption, och konsekvenser för näringen och försörjningsmöjligheter när människor utesluts från specifika skogsområden. Elizabeth har tidigare bland annat arbetat vid *Environment for development Tanzania initiative* i Tanzania och som föreläsare på AERC, forskarutbildningen vid universitet i Dar es Salaam.

Göteborgs universitet 2010-09-13

Hoten mot haven

Global uppvärmning, utsläpp och utfiskning slår just nu ut hela ekosystem i hav runt om i världen. Utvecklingen kan leda till stora bakslag i kampen mot fattigdomen. Några av världens främsta experter

på havsmiljöfrågor samlades därför på Sida i oktober inom ramen för forumet *Sida Development Area* för att kraftsamla och öka uppmärksamheten i frågan. *Sida 2010-10-06*

Kakaon billigare – men inte chokladen

De senaste åren har priserna på kakao stigit kraftigt till följd förstörda skördar, spekulation av hedgefonder och ökad efterfrågan främst i Asien.

Västafrika, och då framförallt Efenbenskusten, står för 70 % av produktionen. I år beräknas skörden bli 15 % större än förra året. Det och spekulanters försäljning har pressat ner priset en tredjedel till ca 1900 pund per ton på kakaobörsen i London.

För konsumenterna av choklad väntar dock inga omedelbara prissänkningar eftersom chokladproducenterna köper kakao på långa terminskontrakt och andra råvaror ingår liksom valutakurser.

För Tanzania har det mycket marginell betydelse eftersom kakaoodlingen i landet är obetydlig.

DN 2010-10-02

Mobil betalningsplattform

Vodafone väljer Rackspace för att hantera företagets M-PESA-plattform för snabb överföring av pengar via mobilen. I nuläget finns tjänsten i Kenya, Tanzania, Sydafrika, Afghanistan och Fiji, och används av drygt 16 miljoner kunder.

M-PESA är en mobil plattform utformad för snabba, säkra och enkla överföringar av pengar från person till person. För tillväxtländer där bankinfrastruktur utanför storstäder är obefintlig eller begränsad är tjänsten mycket värdefull.

Vodafone planerar att införa M-PESA i andra länder där förekomsten av traditionell bankinfrastruktur är låg och mobilpenetrationen är hög.

–Vi är glada över att få arbeta med Vodafone i detta projekt för att kunna stödja människor som idag inte har tillgång till banker. Tjänsten hjälper dem att bli mer ekonomiskt aktiva genom att använda innovativ teknik, säger David Kelly, vd på Rackspace.

Pressrelease Rackspace 2010-10-20

Om en by i Tanzania

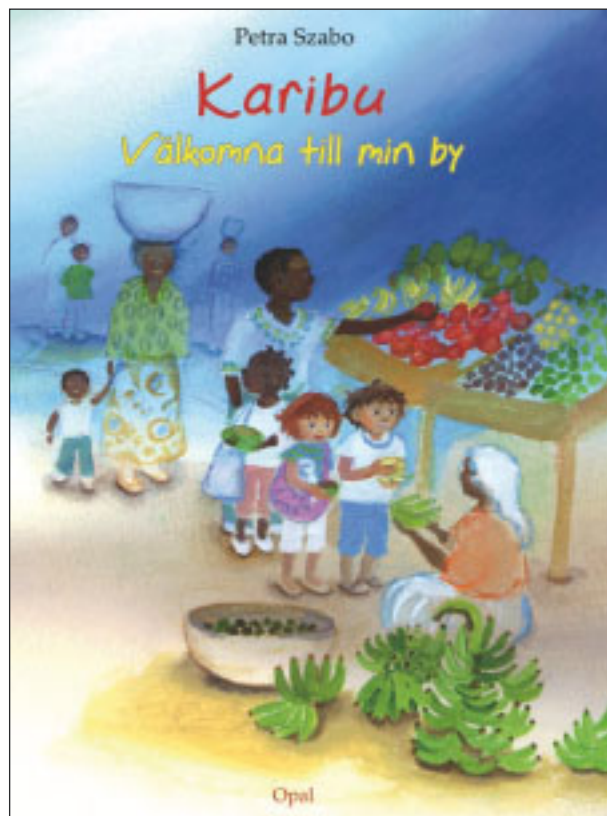
Petra Szabo har haft flera utställningar nyligen med fina bilder från sina afrikanska erfarenheter och egna sagoberättelser. Nu inbjuder hon oss att följa med till en by på Kilimanjaro sluttningar. Ett barn med hemvist både där och i Sverige säger *Karibu! Välkomna till min by*. Vi får följa med på resan uppför bergets sidor och uppmanas att se snön som lyser på toppen. Det är roligt att komma hem till byn och låta mina svenska vänner träffa mina släktingar i byn. Vi får följa med till skolan och berätta om vår långa resa och då kommer alla grannar och hälsar. Vi åker på safari och får se vilda djur som är både större och farligare än djuren i Sverige. På kvällen är vi trötta och sover gott under myggnäten. En dag besöker vi plantskolan och får egna trädplantor att sätta framför farmors hus.

En dag går vi till marknaden och får vara med när vår farbror köper två höns. På marknaden köper och säljer man både frukt och grönsaker och levande djur. Sista kvällen i byn har vi grillfest tillsammans och sjunger vår avskedssång *Kwa heri*. Vi tittar på månen och funderar över om våra vänner i Sverige också gör det? Vi känner att vi alla har samma sol, måne och stjärnor var vi än befinner oss på jorden.

Boken vänder sig till ganska små barn men man får ändå kunskap om en hel del tanzaniska förhållanden. Bilderna är helt underbara med sina friska färger och stundom humoristiska detaljer.

Det direkta tilltalet är engagerande men jag hade gärna velat vem jag är som välkomnar till min by.

Kanske ett namn hade varit på sin plats både på barnet och farbror och andra släktingar. Kanske är det en vuxen fundering, barn bryr sig inte. Boken avslutas med en kort ordlista på swahiliord.

Boken kommer också att översättas till swahili och Petra är i skrivande stund på väg till Moshi för att läsa sin bok på swahili för barnen där. Petra framträdde också på bokmässan nyligen.

Katarina Beck-Friis

Petra Szabo, *Karibu – Välkomna till min by*
ISBN 978-91-7299-404-1

Besök hos SHIA

SHIA, Svenska handikapporganisationers internationella utvecklingssamarbete, arbetar för närvarande i sju länder, däribland Tanzania, tillsammans med systerorganisationerna där. Riksföreningen för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar, RBU, driver projekt i Dar es Salaam och Moshi bland barn med ryggmärksbräck och vattenskalle. Arbetet är framgångsrikt genom att man lyckats få föräldrarna att lära sig hantera hjälpmedel åt barnen. Det handlar om katetrar och shuntar och de senare är dyrbara. Man hoppas kunna utvidga projektet till Zanzibar.

DHR bedriver ett projekt i Kagera-regionen som handlar om hjälp till små flickor med funktionshinder. Det är också ett kvinnoprojekt eftersom kvinnor som föder barn med handikapp ofta är illa sedda av omgivningen. Det kallas Tekla projektet efter initiativtagerskan. Man arbetar med uppsökande verksamhet för att identifiera barnen. Många hoppas på operation för att bli friska, det är den hjälp

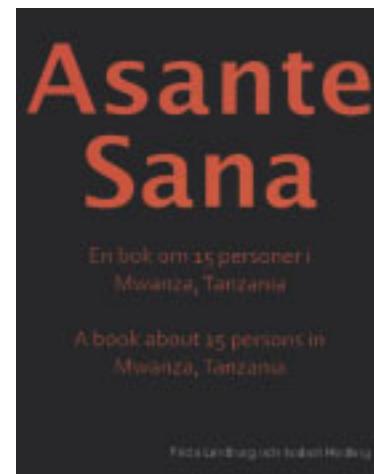
man väntar sig. Målet är att flickorna skall kunna få gå i skolan och klara sig själva.

Frida Lindberg och Isabell Hedling berättade entusiastiskt om sina studier vid Röda korsets folkhögskola som lett till en studieresa till Kenya och Tanzania. De berättade om sitt besök i Mwanza där de fått kontakt med ADPM, Assisting People with Disability, in Mwanza. Detta projekt hade startats av Malimi Luhanya, som själv är funktionshindrad. Arbetet kan gå ut på att försöka skaffa pengar till en rullstol, men inte minst viktigt handlar det om att informera och agitera för de rättigheter som tillkommer en människa med funktionshinder.

Under besöket intervjuades femton individer om sin syn på vardagen och framtiden. Resultatet blev en bok med titeln *Asante Sana* och innehåller de femton intervjuerna illustrerade med porträtt. Texten är både på svenska och engelska. Berättelserna är gripande och författarna

har all heder av sitt starka engagemang för sitt uppdrag och sitt sätt att berätta om det.

Katarina Beck-Friis

Frida Lindberg och Isabell Hedling, *Asante sana, En bok om 15 personer i Mwanza, Tanzania*, Stockholm 2010, ISBN 978-91-7279-7